

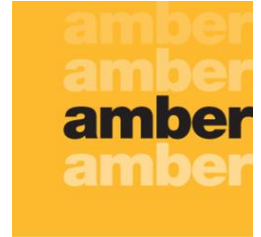
vzw Amber
Ambulante Begeleidingsdienst Regio Leuven

Context Begeleiding (CB)
Context Begeleiding Autonoom Wonen (CBAW)

Tiensesteenweg 88, 3360 Korbeek-Lo
Tel: 016/23.50.94 Fax: 016/23.06.40

www.ambervzw.be
rek.nr.: 001-3066865-92
RPR Leuven: 0425.451.205

directie@ambervzw.be
admin@ambervzw.be
cb@ambervzw.be
cbaw@ambervzw.be

**PEDAGOGISCH PROFIEL VOOR CONTEXTBEGELEIDING IN FUNCTIE VAN AUTONOOM
WONEN VAN VZW AMBER**

januari 2015

Inhoudstafel

1.	Organisatorische aspecten.....	3
1.1	Regionale inplanting.....	3
1.2	De organisatie/Het organigram.....	4
1.3	Accommodatie.....	6
1.4	Personeelsformatie en kwalificaties	7
1.4.1	Personeelsbestand voor 2015	7
1.4.2	Functiebeschrijvingen en functieprofielen	7
1.4.3	Begeleidings-en ondersteuningsmiddelen.....	7
1.5	Samenwerking en overlegstructuren	10
2.	Inhoudelijke en methodologische aspecten	15
2.1	Missie van Amber als organisatie.....	15
2.2	Doelstellingen van Amber	15
2.3	Waarden en visie op hulpverlening, zowel pedagogisch, maatschappelijk als organisatorisch	17
3.	Pedagogisch profiel van de module contextbegeleiding CBAW	20
3.1	Doelgroep van de module CBAW	20
3.2	Doelstelling van de module CBAW	20
3.3	Theoretische achtergrond en wetenschappelijke ondersteuning van de module CBAW	20
3.3.1	Systemische visie	20
3.3.2	Contextuele visie	21
3.3.3	Oplossingsgericht werken	22
3.3.4	Integratief werken	22
3.4	Basishouding van de begeleiders in de module CBAW	22
3.4.1	Emancipatorisch werken met aandacht voor de samenwerkingsrelatie	22
3.4.2	Contextgericht werken	23
3.5	Begeleidingsmethoden in de module CBAW	25
3.5.1	Basisbegeleidingsmethoden binnen vzw Amber.....	25
3.5.2	Exploreren en activeren van het persoonlijk en professioneel netwerk	26
3.5.3	Specifieke methoden voor de module CBAW	30
3.6	Pedagogisch kader: hoe wij kijken naar adolescentie en ontwikkelingstaken van adolescenten en hun ouders.....	35
3.6.1	Eigenschappen van de adolescentie	35
3.6.2	Ontwikkelingstaken van adolescenten	36
3.6.3	Ontwikkelingstaken voor ouders van adolescenten	37
3.6.4	Link van competentiemodel naar de praktijk.....	37
3.7	Begeleidingsverloop van de module CBAW.....	38
3.7.1	De startfase	38
3.7.2	De fase voorafgaand aan het autonoom wonen.....	39
3.7.3	De fase van het autonoom wonen	39
3.7.4	Afbouwen van een begeleiding	40
3.8	Situering van de module CBAW ten opzichte van de module CBAW+ binnen vzw Amber.....	40

INLEIDING

Amber wil zich profileren als een organisatie die zich **specialiseert in mobiele begeleidingen** en streeft naar het **differentiëren van dat aanbod**. Differentiëren in mobiele begeleidingen betekent ***enerzijds dat we het bestaande begeleidingsaanbod flexibel aanpassen naar inhoud, methodiek, intensiteit, frequentie en duur*** om een zo passend mogelijk aanbod te realiseren voor de cliënten. Anderzijds zorgen we voor differentiatie in ons aanbod door ***eigen modules te ontwikkelen op basis van noden van maatschappij en cliënten*** en deze als specifieke modules aan te bieden.

1. Organisatorische aspecten

1.1 Regionale inplanting

Amber biedt de jongeren een begeleiding in hun eigen woon-en leefwereld. Vanuit onze vestigingsplaats, Tiensesteenweg 88 te Korbeek-Lo, kunnen wij jongeren en gezinnen in heel het gerechtelijk arrondissement Leuven bereiken. De begeleidingsrealiteit leert ons dat de meeste CBAW-jongeren gaan wonen in een stedelijke omgeving. Dit is vooral toe te schrijven aan het feit dat er in een stedelijke omgeving en vooral in Leuven als studentenstad een ruimer aanbod is aan kamers en studio's.

- Inplanting

Bij de keuze van de ligging van de voorziening is rekening gehouden met de bereikbaarheid. Amber is vlot bereikbaar met het openbaar vervoer, met de auto (vermits er vlakbij grotere invalswegen zijn) of de fiets vanuit het centrum.

- Openingsuren

Amber is tijdens de kantooruren dagelijks bereikbaar. Elke dag is er permanentie voorzien van 9.00u. tot 12.30u. en van 13.00u. tot 15.00u. Daarnaast wordt de telefoon ook buiten de permanentie-uren opgenomen door de aanwezige medewerkers. 's Avonds of tijdens het weekend kunnen cliënten berichten achterlaten op het centrale antwoordapparaat of op de voicemail van de gsm. Binnen de dienst zijn er, buiten de betaalde feestdagen, geen collectieve sluitingsdagen. Verlof wordt gespreid opgenomen.

- Technische hulpmiddelen:

Ter ondersteuning van het begeleidingswerk kunnen we gebruik maken van allerlei technische apparatuur:

- Telefoon: Amber beschikt over 4 telefoonlijnen.
- Fax
- GSM: elk team beschikt over een teamgsm en elke begeleider heeft een werkgsm. De gsm's worden gebruikt om de jongeren/gezinnen te contacteren en om mee te nemen tijdens de huisbezoeken om ter plaatse te kunnen telefoneren. Dankzij de gsm's is elk team ook bereikbaar via SMS.
- E-mail / internet/ Facebook
- Website: Informatie over de werking van Amber wordt ter beschikking gesteld via onze website www.ambervzw.be

- Dienstvervoer: Amber beschikt over twee dienstauto's, drie dienstfietsen en een plooi-fiets. Deze worden door begeleiders gebruikt om op huisbezoek te gaan en/of om samen met de jongeren een noodzakelijke verplaatsing te doen.

1.2 De organisatie/Het organigram

Amber is de afkorting van de formele benaming 'ambulante begeleidingsdienst regio Leuven'. Onze organisatie wordt bestuurd door de vzw Amber. De leden van de Raad van Bestuur zijn Rony Timmermans (voorzitter), Jos Vrebosch (secretaris), Jeannine Engelbosch, Henri Homblé, Jan Michiels en Cindy Penninck. De twee directieleden, Marleen Lemmens en Nadia Biermans, nemen deel als waarnemend lid. De Algemene Vergadering bestaat uit de leden van de Raad van Bestuur, aangevuld met Marleen Lemmens, Nadia Biermans, Johan Mommaerts, Ria Van Laer, Lien Gaublonne, Ine Helsen, Davy Nijs en als adviserend lid Tine Sinnaeve.

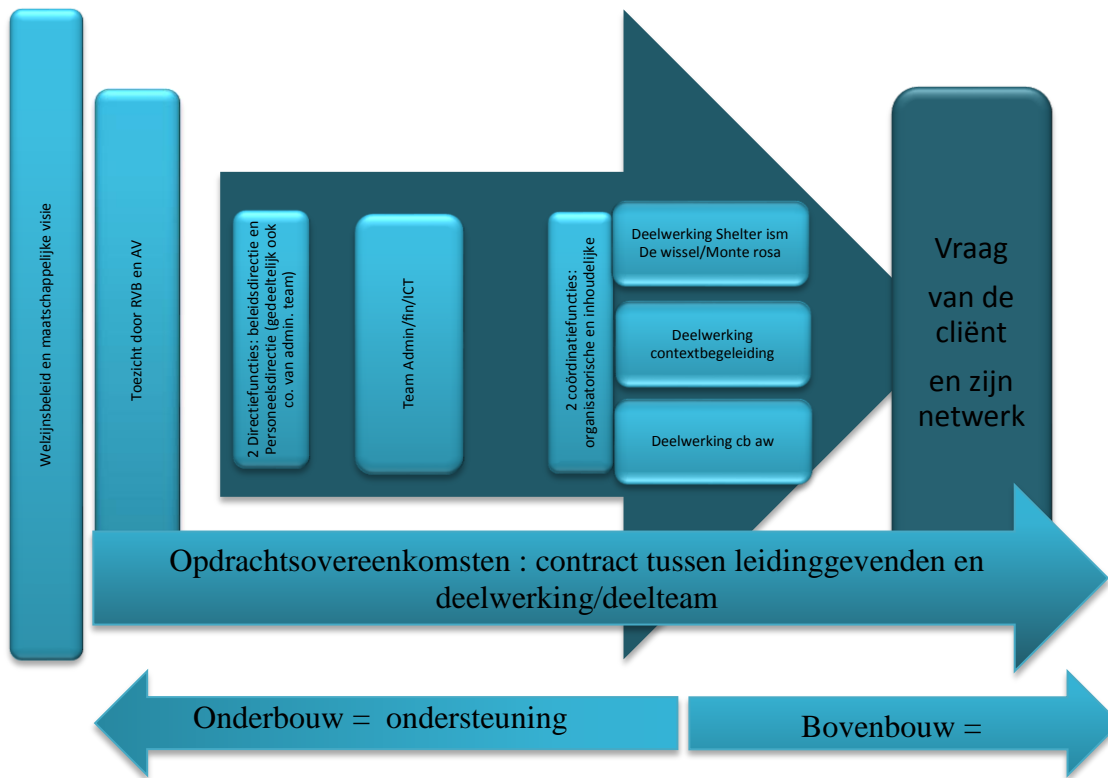
De concrete hulpverleningsactiviteiten van de vzw worden uitgevoerd door Amber. Amber is vanaf 1 januari 2015 erkend als organisatie voor Bijzondere Jeugdzorg met de volgende modules die georganiseerd worden vanuit 1 afdeling:

- *12 modules Kortdurende ContextBegeleiding CB25*
- *12 modules Reguliere ContextBegeleiding CB*
- *5 modules Intensieve kortdurende ContextBegeleiding CBI*
- *19 modules ContextBegeleiding in functie van autonoom wonen, midden intensiteit*
- *5 modules ContextBegeleiding in functie van autonoom wonen, basisintensiteit*

Vzw Amber situeert zich voor CBAW en CBI in de niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulpverlening. De modules CB25 en CB situeren zich vanaf 1 januari 2015 in de rechtsreeks toegankelijke jeugdhulpverlening.

Vanaf 1 januari 2015 betekent dit dat we als organisatie in de Bijzondere Jeugdzorg erkend zijn voor een capaciteit van 53 (53 gezinnen of jongeren worden begeleid) en voor een totaal van 94 punten (uren contextbegeleiding per week).

Het werkgebied betreft primair het bestuurlijk arrondissement Leuven, secundair aanpalende bestuurlijke arrondissementen.

Het vernieuwde organigram is een schema van een procesgerichte netwerkorganisatie welke een meer cliëntgerichte structuur voorstelt. Het zet de organisatie in horizontale werkprocessen naar de cliënten toe en zou naar structuur toe zeer flexibel van aard zijn voor het werken in de praktijk (bovenbouw), terwijl in de onderbouw stabiliteit wordt verzekerd.

Algemene keuzes binnen dit organigram:

- Cliënt en netwerk staan centraal
- De teams werken autonoom wat betreft de inhoudelijke teamwerking, namelijk het bieden van hulpverlening, steeds passend binnen de visie van de organisatie. Voor de organisatorische aspecten van de teamwerking (personeelsomkadering, arbeidsvoorwaarden...) reikt het beleid kaders van de organisatie aan. De teams kunnen eigen beslissingen nemen en zichzelf managen binnen dit kader.
- Teams kunnen bepaalde verantwoordelijkheidsgebieden toe-eigenen aan begeleiders ifv hun expertise, interesse...

Dit alles vormt de **bovenbouw** van onze organisatie: degene die verantwoordelijk zijn voor kwaliteitsvol begeleidingswerk waarin cliënten centraal staan.

In de **onderbouw** vinden we ondersteunende, voorwaardenscheppende en richtinggevende functies: 2 coördinatoren, een administratief team en 2 directiefuncties.

- 1 inhoudelijk coördinator en 1 organisatorisch coördinator die teamoverschrijdend werken voor de begeleidingsteams. Deze 2 coördinatoren moeten een goed evenwicht zoeken tussen voldoende betrokkenheid op de teams en voldoende betrokkenheid op beleid. Zij vormen samen met directie 'overleg beleid'.
- Het administratief team, dat ondersteunend werkt voor zowel de begeleidingsteams als voor de organisatie. Ook hierbinnen hebben mensen hun eigen verantwoordelijkheidsgebieden. Het team wordt geleid door de administratief coördinator (deze functie wordt opgenomen door de personeelsdirectie).
- 2 directiefuncties die meer ruimte krijgen om zich te richten op externe, maatschappelijke evoluties, samenwerking met externen, visie- en beleidsontwikkeling, maken van kaders... Ze hebben elk een eigen bevoegdheids- en verantwoordelijkheidsdomein maar dragen samen de verantwoordelijkheid voor de organisatie.

1.3 Accommodatie

We hebben recent **eigen huisvesting gerealiseerd** via de aankoop van een bestaand pand. Hierdoor willen we in **eerste instantie** de bestaande modules van Amber toelaten om op een kwalitatief betere manier te werken door meer en beter ingerichte kantoor-, vergader- en gespreksruimte ter beschikking te stellen.

In **tweede instantie** zal de investering in huisvesting ons op termijn, na verbouwingen, ook de mogelijkheid bieden om nieuwe initiatieven te realiseren. We ambiëren het aanbieden van enkele doorgangswoningen aan onze cliënten met het oog op het realiseren van naadloze trajecten.

1.4 Personeelsformatie en kwalificaties

1.4.1 Personeelsbestand voor 2015

Directie:

Marleen Lemmens: beleidsdirectie

Nadia Biermans: personeelsdirectie

Coördinatie:

Elke Adriaens

Brunhilde Schiettecatte

Contextbegeleiding autonoom wonen:

Koen Hellinckx: begeleider

Katrien Aerts: begeleidster

Severien Helsen: begeleidster

Sarah Polfliet: begeleidster

Marjan Wyers: begeleidster

Contextbegeleiding:

Patrice Dewolf: begeleidster

Katrien Van obberghen: begeleidster

Ine Vandermolen: begeleidster

Leslie Gordts: begeleidster

Jolien Vuylsteke: begeleidster

Bart Mertens: begeleider

Administratie:

Hilde Van de Cauter: administratief medewerkster

Monique Moerenhout: administratief medewerkster

Marleen Keymolen: administratief medewerkster

Wim Loeckx: logistiek medewerker

1.4.2. Functiebeschrijvingen en functieprofielen

We beschikken over een uitgebreid document waarin functiebeschrijvingen en functieprofielen omschreven zijn. Omwille van de omvang van het document verwijzen we naar het kwaliteitshandboek. Jaarlijks worden op basis van deze functiebeschrijvingen en profielen functioneringsgesprekken gehouden.

1.4.3. Begeleidings- en ondersteuningsmiddelen

- Inwerken van nieuwe medewerkers

Het inwerken van nieuwe collega's gebeurt in hoofdzaak door de inhoudelijk coördinator en iemand van het team. Zij maken tijd vrij om het nieuw personeelslid rond te leiden en de inhoudelijke en praktische werking van Amber toe te lichten. Afhankelijk van individuele noden kunnen specifieke afspraken gemaakt worden rond de inwerkperiode van het nieuw

personeelslid, zoals een periode meegaan op huisbezoek met andere begeleiders, samen intakegesprekken plannen,...

- Intervisie

Op *informeel vlak* is er de mogelijkheid om tussendoor met een collega te overleggen over een begeleiding, even stoom af te blazen of informatie te vragen.

Meer *formeel* krijgt elke begeleider systematisch de ruimte om tijdens teamvergaderingen een begeleiding uitgebreider te bespreken. Bedoeling hiervan is het in kaart brengen van het begeleidingsproces. Tijdens de bespreking brengt de begeleider die aan de beurt is een dossier naar voor ter bespreking.

Concreet doen we dit a.h.v. de OASE-intervisietechniek, gebaseerd op het *reflective team*-model van Anderson, Harry Norman en Michael Hjerth :

1. OPENING: De aanbrenger beschrijft de casus, het probleem. Hij zorgt ervoor dat de doelstellingen van de cliënt en zijn krachten voldoende belicht worden.
2. APPRECIATIE: De andere deelnemers geven opmerkingen op wat de cliënt wil bereiken en wat hij al bereikt heeft, en op wat de begeleider al goed gedaan heeft.
3. SUGGESTIES : De deelnemers geven suggesties en alternatieven, hoe de begeleiding kan verder gezet worden.
4. EFFECT : De aanbrenger geeft aan wat hij meeneemt uit deze intervisie en wat hij wil proberen.

- Werkbegeleiding

We verwachten dat begeleiders op regelmatige tijdstippen ingaan op het aanbod van werkbegeleiding bij de inhoudelijk coördinator. Daarnaast kan de inhoudelijk coördinator ook zelf het initiatief nemen om een collega voor werkbegeleiding uit te nodigen, o.a. in het kader van opvolging van bepaalde thema's of afgesproken acties. Voor nieuwe medewerkers starten we met een frequentie van om de twee weken, wat langzaam afgebouwd wordt naarmate de collega meer zelfsturend wordt.

Belangrijke doelstellingen van werkbegeleiding zijn enerzijds de ondersteuning van (het leerproces van) de begeleider en anderzijds de verbinding leggen tussen de concrete begeleiding en de hulpverleningsvisie van vzw Amber.

Wat betreft de eerste doelstelling werkt de IC in parallel met het begeleidingswerk op een vraag- en krachtgerichte manier. De IC exploreert het doel van de begeleider en de huidige situatie, gaat samen met de begeleider op zoek naar stappen die de begeleider al heeft gezet en krachtbronnen in zichzelf en omgeving, exploreert verdere mogelijkheden (creatieve fase) en sluit af met een duidelijk plan voor actie.

Meer aansluitend bij de tweede doelstelling kan de IC ook nieuwe sporen aanbrengen, mee zoeken naar literatuur, informatie over een specifiek aspect van de begeleiding, methodieken, gepaste vorming,

In het kader van preventie van burn-out gaat in werkbegeleiding specifieke aandacht naar signalen van energieverlies. Bij signalen van energieverlies zoeken de IC en de begeleider

samen wat hij nodig heeft binnen of buiten de organisatie. Concrete mogelijkheden hiervoor zijn uitgewerkt in het burn-out-beleid van vzw Amber.

De IC volgt het thema actief op tot beide partijen het gevoel hebben dat het thema losgelaten kan worden.

Als blijkt dat er meer nodig is dan in werkbegeleiding opgenomen kan worden, bekijkt de IC de mogelijkheden met de begeleider.

- Functioneringsgesprekken

Het functioneringsgesprek is een gesprek tussen 2 personen (leidinggevende, i.c. organisatorisch coördinator, en medewerker) dat gericht is op het waarderen, bestendigen en verbeteren van het functioneren, de motivatie en de samenwerking. Er wordt jaarlijks een functioneringsgesprek georganiseerd.

- Feedback en evaluatie

We streven naar een open **feedbackcultuur**, waarbij n.a.v. dagdagelijkse gebeurtenissen onmiddellijke en rechtstreekse feedback gegeven wordt door alle personeelsleden aan elkaar - i.f.v. bijsturen of corrigeren maar zeker ook i.f.v. waarderen, ondersteunen en stimuleren van collega's.

Aangezien deze open feedbackcultuur op dit moment nog in ontwikkeling is, hebben we een aantal overgangsmatregelen geïnstalleerd.

Voor begeleiders onderling wordt er in de teams op verschillende momenten ruimte gemaakt;

1. wekelijks is er in de teams ruimte om collega's feedback te geven n.a.v. concrete zaken, bijv. in de open ruimte of rondje

2. jaarlijks wordt er meer structureel ruimte gemaakt om elkaar feedback te geven betreffende het inhoudelijk werk. Voor deze feedback wordt gezocht naar creatieve werkwijzen, bijv. het kwaliteitspel, begeleidde teamdag,....

Voor feedback van begeleiders aan leidinggevendenden organiseren we jaarlijks een feedbackgesprek voor de mensen in leidinggevende functies. Dit gebeurt in de verschillende teams en op basis van een stramien met een functieprofiel.

Jaarlijks bekijken we of we hierin verder evolueren. Eens de open feedbackcultuur goed op gang komt, laten we de feedbackmomenten evolueren naar een reflectiemoment rond het verloop van de open feedback.

In het kader van **evaluatie** wordt elke nieuwe medewerker na drie maanden geëvalueerd. Dit gebeurt op basis van een feedbackgesprek in het team o.l.v. de organisatorisch coördinator. Indien nodig worden er werkpunten afgesproken die opnieuw bekeken worden na een afgesproken tijd. Er is een stramien voor evaluatiegesprekken uitgewerkt. Voor het personeel dat een contract van onbepaalde duur heeft, voorzien we in de toekomst om de drie jaar een evaluatiegesprek. Het evaluatiestramien wordt dit jaar verder uitgewerkt.

1.5. Samenwerking en overlegstructuren

Als organisatie functioneer je binnen een bepaalde regio, bied je een bepaalde werkvorm aan en situeer je je binnen het gehele hulpverleningsaanbod. Professioneel werken vergt dus samenwerking en overleg met andere organisaties. Diverse vormen van extern overleg zijn noodzakelijk: thematisch overleg, regionaal overleg, overleg binnen onze koepelorganisatie en werkvormgebonden overleg. Het aantal en de inhoud van extern overleg kan variëren, afhankelijk van de noden.

Het standpunt van de organisatie is om vooral de beleidsdirectie en de organisatorisch coördinator te laten deelnemen aan externe overlegmomenten omdat dit continuïteit en eenvormigheid biedt naar informatiedoorstroming. Wanneer het overleg een thema behartigt dat nauw aansluit bij iemands specifieke werkterrein is het echter vanzelfsprekend dat die persoon het overleg volgt.

De samenwerking met externen zoals collega-organisaties, regionale partners, verwijzers, beleidsverantwoordelijken... is noodzakelijk om als organisatie verder te ontwikkelen. We zijn daarom blijvend op zoek naar partners om op organisatieniveau een samenwerking op te zetten. Zowel het samen opstarten of uitbouwen van inhoudelijke projecten of het gezamenlijk aanbieden van modules binnen eenzelfde cliënttraject alsook een meer praktisch samenwerkingsverband op vlak van administratie, huisvesting of personeelsbeleid behoren tot de mogelijkheden. In deze samenwerking met externen streven we ernaar om de eigenheid van Amber als hulpverleningsorganisatie voldoende te behouden.

Vanuit vzw Amber nemen we deel aan structurele overlegmomenten binnen de regio:

Structurele samenwerkingsverbanden met de verwijzende instanties

- **Overlegmomenten met de verwijzers** (Comité voor Bijzondere Jeugdzorg, Sociale Dienst van de Jeugdrechtbank, Jeugdrechters) **en het multidisciplinair team (MDT):**
Doel: afstemming van de werking, ons aanbod of de profilering van de voorziening, voornamelijk naar aanleiding van specifieke vragen van onze organisatie of van de verwijzers, bijvoorbeeld naar aanleiding van uitbreidingsvragen (om de noden van de regio in beeld te krijgen) en bij opstart van een nieuwe werkvorm (voorstelling, feedback, evaluatie).
Wie: verwijzers van Comité voor Bijzondere Jeugdzorg en Sociale Dienst van de jeugdrechtbank), multidisciplinair team, de gemandateerde voorzieningen, de toegangspoort, team indicatiestelling, team jeugdhulpregie, organisatorisch coördinator en beleidsdirectie van Amber.
Frequentie: minstens 1 keer per jaar en verder naargelang de nood
- **Overleg met de Centrale Wachtlijst en de jeugdhulpregisseur:**
Doel: afstemming ivm modulering, instroom, wachtlijstbeheer...
Wie: jeugdhulpregisseur en de organisatorisch coördinator en beleidsdirectie van Amber.
Frequentie: minstens 1 keer per jaar en verder naargelang de nood

Structurele samenwerkingsverbanden met andere voorzieningen in de Bijzondere Jeugdzorg

- **Directiecomité De Shelter:**
Doel: beleidslijnen voor De Shelter uittekenen, concrete werking opvolgen en zowel inhoudelijke als organisatorische beslissingen nemen
Wie: directies van vzw Amber, vzw De Wissel en vzw Monte Rosa
Frequentie: tweewekelijks

- **Coördinatiecomité Bijzondere Jeugdbijstand Vlaams-Brabant en Mechelen - Vlaams Welzijnsverbond:**
Doel: overleg mbt de beleidsontwikkelingen in de Bijzondere Jeugdzorg. Op basis van informatie en ontwikkelde standpunten van het sectoraal directiecomité worden implicaties voor de eigen regio besproken en worden regionale standpunten gevormd die door de voorzitter teruggebracht worden op het Sectoraal Directiecomité. Het coördinatiecomité wil zijn leden ook vorming bieden op die domeinen waar de leden zelf nood aan hebben. Het onderwerp van de vormingsvergadering wordt op voorhand bepaald en het thema wordt door iemand voorbereid. Het overleg wordt georganiseerd door de koepelorganisatie Vlaams Welzijnsverbond.
Wie: alle directieleden van private voorzieningen Bijzondere Jeugdbijstand van de regio Vlaams-Brabant en Mechelen die aangesloten zijn bij de koepelorganisatie.
Frequentie: maandelijks

- **Overlegplatform Bijzondere Jeugdbijstand Regio Leuven:**
Doel: thematisch overleg binnen de sector om aanbod en vraag aan zorg in de regio beter op elkaar af te stemmen en om initiatieven te nemen die erop gericht zijn om kwaliteit en zorg te verbeteren.
Wie: vertegenwoordigers van de Leuvense voorzieningen voor Bijzondere Jeugdbijstand. Vanuit Amber volgt de beleidsdirectie dit overleg.
Frequentie: 2-maandelijks

- **Referentiegroep IJHV:**
Doel: samenkomen ter voorbereiding van de regionale stuurgroep om de standpunten van de sector BJB voor te bereiden. Het betreft alle thema's, gerelateerd aan de integrale jeugdhulpverlening. Bijkomend heeft de referentiegroep als opdracht te zorgen voor een optimale communicatie naar het werkveld.
Wie: alle leden van het platform BJB Leuven en het platform BJB Halle-Vilvoorde. De beleidsdirectie neemt hieraan deel vanuit het platform BJB Leuven.
Frequentie: 2-maandelijks

- **Comité van Voorzieningen Contextbegeleiding:**
Doel: overleg binnen de werkvorm contextbegeleiding organiseren. Zowel beleidsgerichte als begeleidingsgerichte thema's komen binnen deze vergadering aan bod. Het overleg wordt georganiseerd door de koepelorganisatie Vlaams Welzijnsverbond.
Wie: vertegenwoordigers van voorzieningen contextbegeleiding en een stafmedewerker van de koepelorganisatie. De vergadering wordt voorgezeten door

één van de deelnemers die ook namens deze vergadering afgevaardigd is voor het sectoraal directiecomité. De organisatorisch coördinator van vzw Amber neemt deel aan deze vergadering.

Frequentie: driemaandelijks

- **Regionaal overleg Diensten Contextbegeleiding:**

Doel: uitwisseling over thema's waarvoor afstemming tussen de diensten van de regio belangrijk is, bijvoorbeeld profilering, samenwerking, wachtlijsten, erkenningsaanvragen... Met de start van integrale jeugdhulpverlening en in kader van de uitbreidingsmogelijkheid in het rechtstreeks toegankelijk aanbod wil dit overleg het mobiel aanbod contextbegeleiding in de regio in kaart brengen, zowel voor de rechtstreekse als niet rechtstreekse hulpverlening. In 2014 werd daarom contact opgenomen met organisaties en diensten buiten BJB om hierrond samen te werken. Eén overlegmoment is reeds doorgegaan, een volgend staat gepland.

Wie: Thuisbegeleidingsdienst Oost-Brabant, Dienst Thuisbegeleiding Leuven, Surdo (Combo), De Vuurvogel, Huize Levensruimte, Amber. De organisatorisch coördinator van Amber neemt deel aan dit overleg.

Frequentie: viermaandelijks

- **Federatievergadering Contextbegeleiding in functie van Autonom Wonen:**

Doel: De federatie stelt zich een tweeledig doel, namelijk om door overleg en uitwisseling omtrent begeleidingsinhouden een bijdrage te leveren aan een meer kwalitatieve hulpverlening en om ten aanzien van het beleid een adviserende en signalerende functie op te nemen.

Wie: alle autonome ambulante diensten voor Contextbegeleiding in functie van Autonom Wonen van Vlaanderen. De organisatorisch coördinator van vzw Amber neemt deel aan deze vergadering. Daarnaast neemt de beleidsdirectie regelmatig contact met de voorzitter van deze vergadering en overlegt met hem aangezien zij in het sectoraal directiecomité zetelt als vertegenwoordiger van deze federatievergadering.

Frequentie: 4 keer per jaar

- **Intervisie CBAW-diensten:**

Doel: inhoudelijk uitwisseling rond een bepaald thema. Het thema wordt door de diensten bepaald. Om beurten is een elke dienst verantwoordelijk voor de uitnodiging, de voorbereiding en het verslag.

Wie: verschillende CBAW-diensten: Amok (A'pen), Joba (Hoboken), Joba Vcel (Wilrijk), De Kering (Hasselt), De Klink ('s Gravenwezel), De Brug (Bilzen), Elegast (A'pen), Cirkant (Turnhout), De aanzet (Mechelen), Tangram (Antwerpen), Minor n Dako (Brussel) en Amber. Vanuit Amber nemen 2 begeleiders deel van het CBAW-team.

Frequentie: driemaandelijks

Structurele samenwerkingsverbanden met andere voorzieningen die hulp- en dienstverlenend met jongeren bezig zijn

- **Adviesgroep De Shelter:**

Doel: actief meedenken rond het concept van De Shelter, klankbord zijn voor het initiatief en advies geven. Daarnaast actief mee het netwerk rond De Shelter uitbouwen.

Wie: CKG De Schommel, UZ Leuven – De Parel, Dagopvang De Wurpskes, Huize Levensruimte, Averbode, Fara, K&G Vlaams Brabant, CAW Oost-Brabant, vzw Huis van het kind – Stad Leuven, Pleegzorg en Provincie Vlaams Brabant, de directies van vzw Amber, vzw De Wissel en vzw Monte Rosa en de coördinator en trajectbegeleider van De Shelter.

Frequentie: elk kwartaal

- **Netwerk Rechtstreeks Toegankelijke Jeugdhulp regio Leuven:**

Doel: garanderen van de toegang tot hulp, het garanderen dat de meest gepaste beschikbare hulp geboden wordt en het waken over het tijdig inzetten van diagnostiek. Na het in kaart brengen en analyseren van het aanbod brede instap, focussen de netwerken op de bekendmaking van de brede instap.

Wie: alle jeugdhulpaanbieders die in de regio rechtstreeks toegankelijke modules aanbieden. Amber neemt oorspronkelijk deel aan dit overleg vanuit de werkvorm 'vroegtijdige intensieve gezinsbegeleiding' en zetelt op dit moment als vertegenwoordiger voor BJB.

Frequentie: 3-maandelijks

- **Link:**

Doel: Link is een samenwerkingsproject tussen BJB en KJP in Vlaams-Brabant en startte in eerste instantie als testproject. Omwille van de tevredenheid over dit project en de vruchten die men uit deze samenwerking kan plukken, werd besloten het Link-project vanaf mei 2007 verder uit te bouwen. Voor de concrete samenwerking werden twee groepen opgericht. De 'projectgroep' zou op casusniveau stilstaan bij mogelijke pistes om intersectoraal samen te werken. De 'adviesgroep' zou daarentegen overstijgend op zoek gaan naar structurele factoren die deze samenwerking zouden kunnen faciliteren.

Wie: diensten en organisaties uit BJB en KJP in Vlaams-Brabant. Zowel in de projectgroep als in de adviesgroep wordt Amber door CBAW vertegenwoordigd.

Frequentie: 3 à 4 keer per jaar

- **P(P)O Leuven: Platform problematische opvoedingssituaties regio Leuven is overgegaan in P(P)O: Praktijkoverleg binnen de IJH én Platform problematische opvoedingssituaties regio Leuven:**

Doel: Aanvankelijk was dit een initiatief vanuit het Vertrouwenscentrum met als doel samenwerking met hulpverleningsdiensten uit de regio zoeken rond het thema kindermishandeling. Vanaf 2009 heeft het overleg als extra doel: het signaleren van knelpunten aan de Netwerkstuurgroep RTJ (Rechtsreeks Toegankelijke Jeugdhulpverlening van de IJH) en het toetsen van afspraken in de praktijk. Het Praktijkoverleg bestaat uit enerzijds thematisch overleg en anderzijds anoniem casuoverleg. Momenteel komt de groep 5 keer per jaar samen, gedurende 2 uur. De

thema's worden door de leden aangebracht, vb. voorstelling Triple P, voorstelling integratiedienst, Kopp-project, echtscheiding en opvoeding, eigen-kracht conferenties...

Wie: organisaties in regio Leuven: VCLB, CLB (gemeenschapsonderwijs), VK, Huis van de Mens, CKG De Schommel, K&G, CGGZ, CAW, Surdo, vzw Sporen, Pleegzorg, Begeleid Wonen van het VAPH, Jongerenwelzijn, WGC, Ave Regina, het Huis van Justitie. Amber wordt vertegenwoordigd door een begeleider van het team Contextbegeleiding.

Frequentie: 6 keer per maand

- **Themagroep schooluitval integrale jeugdhulpverlening:**

Doel: het signaleren van probleemgebieden aan betrokken instanties, het stimuleren van constructieve samenwerkingsverbanden tussen deelnemers aan de themagroep en de school en/ of het CLB, het organiseren van intervisie aan de hand van concrete casussen, het informeren van visies en initiatieven binnen en buiten het regulier onderwijs.

Wie: verschillende organisaties die elk vanuit hun eigen missie en opdracht te maken hebben met schoolgaande kinderen en jongeren. De themagroep vindt zijn ontstaan in een intervisiegroep van schoolbegeleiders uit de (semi-) residentiële voorzieningen BJB en Vlaams Fonds en is geëvolueerd naar vertegenwoordiging vanuit alle sectoren van Integrale Jeugdhulpverlening. Op dit moment is er geen vertegenwoordiging vanuit Amber op deze overlegmomenten. We volgen het overleg op door de verslagen van de vergaderingen.

Frequentie: 4 keer per jaar

- **Samenwerken verbindt:**

Doel: De doelstelling van de groep is een verbetering realiseren van de samenwerking, afstemming en verwijzing van de Bijzondere Jeugdzorg en de eerstelijns hulpverlening om zo de vervolghulpverlening voor jong volwassenen uit de Bijzondere Jeugdzorg te verbeteren.

Wie: organisaties uit het platform Bijzondere Jeugdbijstand Vlaams Brabant, CAW regio Leuven, CAW Hageland en OCMW Leuven.

Frequentie: 3 keer per jaar

- **Beleidsgroep huisvesting:**

Doel: Het is een regionaal samenwerkingsverband dat tot doel heeft kennis en ervaringen in verband met huisvesting van jongeren te delen en om structurele oplossingen te vinden voor de huisvestingsproblematiek van jongeren die zelfstandig gaan wonen. De groep werd opgericht in september 2011 op initiatief van vzw Amber.

Wie: vzw Amber, vzw De Wissel, vzw Monte Rosa, vzw Sporen, Combo, Huize Levensruimte, Sint Vincentius (allen voorzieningen uit BJB), CAW Oost-Brabant en provincie Vlaams-Brabant. Vanuit Amber zijn de beleidsdirectie en een begeleider uit het team CBAW aanwezig.

Frequentie: 2-maandelijks

2. Inhoudelijke en methodologische aspecten

Binnen Amber formuleerden we een missie en doelstellingen over de verschillende werkvormen heen.

2.1. Missie van Amber als organisatie

De **missie** van Amber vzw is de ontplooiingskansen vergroten van kinderen, jongeren, gezinnen in problematische leef-en opvoedingssituaties door het bieden van kwaliteitsvolle mobiele begeleidingen in de context van de cliënt.

Deze missie vertalen we op Amber vzw specifiek in onderstaande **visie** inzake hulpverlening:

1. Krachtgericht en vraaggericht werken
2. Contextgericht werken
3. Expertise verwerven (methodische verdieping), innovatie en differentiatie van mobiele modules
4. Blijvende kritische reflectie op ons hulpverleningsaanbod

2.2. Doelstellingen van Amber

We werken **kracht- en vraaggericht**. Krachtgericht werken betekent voor ons dat we de krachten van de cliënt, het gezin en het netwerk expliciet naar boven halen en mensen aanmoedigen om deze actief aan te spreken om hun situatie te verbeteren. Vraaggericht werken betekent voor ons dat we de regie van het hulpverleningsproces bij de cliënt laten: hij bepaalt aan welke doelen hij wil werken in de begeleiding. Ook indien er doelen vanuit de maatschappij in de begeleiding worden ingebracht, zoeken we wat de cliënt hier zelf mee wil.

Onze begeleiding is **contextgericht**. Contextgericht werken is het werken met de hele context van de jongere en het gezin. De laatste jaren hebben we binnen Amber vzw de blik verruimd van de nabije context (gezin, belangrijkste familieleden of vrienden) naar het bredere netwerk. Daarbij denken we zowel aan het persoonlijk netwerk van de cliënt (familie, vrienden, kennissen, buurt,...) als aan het professionele netwerk (alle betrokken diensten en hulpverleners). Binnen het contextgericht werken stelden we ons als **strategische doelstelling** voor de komende jaren: het exploreren en activeren van het persoonlijk en professioneel netwerk op maat van elke cliënt, met als doel dat verandering ondersteund en vastgehouden wordt.

We willen een **integrale** begeleiding bieden waarbij we de jongere/het gezin en hun context in zijn geheel benaderen. Naargelang de noden kunnen alle domeinen van hun functioneren (maatschappelijk, relationeel, psychisch, praktisch-financieel ...) aan bod komen.

De hulpverlening is **mobiel** en gebeurt voornamelijk **aan huis**. We gaan ervan uit dat veranderingen gemakkelijker bewerkstelligd kunnen worden vanuit de woon- en leefwereld van de jongere/het gezin. Het verlaagt ook de drempel voor hulpverlening. Bij een mobiele werking blijft de verantwoordelijkheid bij de jongeren/het gezin: we begeleiden hen in het zoeken naar oplossingen, maar de uiteindelijke keuzes worden door hen zelf gemaakt.

De begeleiding is **intensief** en **aanklampend**. Naargelang van de noden van de jongere/het gezin, zijn er één of meerdere huisbezoeken per week, die telkens één of meerdere uren kunnen duren, en dit voor een lange periode. Ook bij minimale motivatie of zelfs weerstand ten aanzien van hulpverlening blijven we zoeken naar een passend aanbod voor de jongere/het gezin. Als echter blijkt dat ons aanbod onvoldoende is of niet aangepast is aan de hulpvraag, gaan we in overleg met de jongere/het gezin en zijn consulent om een betere hulpverleningsvorm te zoeken.

In de begeleiding willen we een **proces** aangaan met de jongere/het gezin en hun context. Hierbij sluiten we aan bij het proces dat de cliënt gaat en respecteren we het tempo.

Het is een begeleiding **op maat**. De vragen en behoeften van de jongere/het gezin en de context zijn het vertrekpunt. Daarbij komen de doelstellingen van de verwijzer. Op basis van een combinatie van deze doelstellingen proberen we een passend aanbod te doen. We vinden het belangrijk om naast het de jongere/het gezin en hun context, ook met de verwijzer een **open dialoog** te hebben over het hulpverleningsproces.

Als organisatie hechten we belang aan de **participatie** van de jongeren/het gezin. Zo hebben ze inspraak in en worden ze betrokken bij alle stappen van het begeleidingsproces. Bij overleg met derden streven we ernaar de jongeren/het gezin maximaal te betrekken.

De hulpverlener werkt **emancipatorisch**. Het is de bedoeling dat de jongere op termijn op eigen krachten (zelf en met behulp van zijn netwerk) verder kan. We vertrekken hierbij vanuit de krachten en de mogelijkheden die al aanwezig zijn bij de jongere en in zijn persoonlijk sociaal netwerk. In de begeleiding bespreken we welke domeinen de jongere, het gezin of het netwerk kan opnemen en welke domeinen nog ondersteuning vragen. In de loop van de begeleiding wordt gewerkt aan het verstevigen van de positie van de jongere om de verantwoordelijkheden (opnieuw) zelf op te nemen. We streven dus naar het **vergroten van het probleemoplossend vermogen** en naar een **evenwicht tussen de draagkracht en de draaglast**.

De hulpverlening is **systematisch**, verloopt in begeleidingsfasen (intakefase, begeleidingsfase, afbouwfase). De hulpverlening is eveneens **doelgericht**: we vertrekken van een probleemformulering waaruit een aantal doelstellingen werden gevormd. Het begeleidingsproces vraagt hierdoor een **regelmatige evaluatie en bijsturing**. Dit gebeurt formeel tijdens de evolutiebesprekingen met de jongere. Verder is er een constante bijsturing van de begeleiding tijdens de wekelijkse huisbezoeken, naar aanleiding van jongerenbesprekingen of besprekingen met de tweede persoon, de inhoudelijk verantwoordelijke of de consulent.

De hulpverlener brengt tevens **maatschappelijke waarden en normen** in en helpt de jongere hierbij aansluiting te vinden. Rekening houdend met de visie van de jongere willen we hem op een respectvolle manier confronteren met de verwachtingen en eisen vanuit de maatschappij. Omgekeerd vragen we ook aan de maatschappelijke instanties om zich open te stellen voor en kansen te bieden aan deze jongeren.

2.3. Waarden en visie op hulpverlening, zowel pedagogisch, maatschappelijk als organisatorisch

Pedagogische visie op hulpverlening

We respecteren de **loyaliteit en verbondenheid** van elk individu met zijn gezin van oorsprong. We gaan ervan uit dat verticale loyaliteiten een belangrijke invloed hebben op het denken en handelen zowel in horizontale relaties als naar de volgende generatie toe. We proberen dan ook maximaal verbindend te werken tussen de verschillende generaties.

We vertrekken vanuit de **positieve krachten** van de jongere/het gezin en de context om de potentiële **groeimogelijkheden** te stimuleren. We bevorderen het competentiegevoel en de controle over de eigen situatie. We zoeken naar de drijfveren achter het handelen en trachten hun **inzet** positief te kaderen. We zoeken steunfiguren, hulpbronnen binnen of buiten de context van de jongere/het gezin. Dit kan ook betekenen dat - mits overleg en toestemming - een beroep gedaan wordt op externe diensten.

De begeleider gaat niets in de plaats van de jongere/het gezin doen maar stimuleert hem om zoveel mogelijk zelf zijn problemen aan te pakken (emancipatorisch werken). Hij begeleidt hem in zijn keuzeprocessen. Hij helpt hem om de nodige informatie te vinden, stimuleert hem in zijn denken, zijn voelen, probeert vastgelopen processen terug op gang te krijgen maar laat de verantwoordelijkheid bij de jongere/het gezin. De manier waarop dit concreet vorm krijgt verschilt per jongere/gezin maar kan ook in de loop van de begeleiding veranderen.

Als belangrijke **basishoudingen** onderkennen wij:

- respect, openheid en echtheid
- aanvaarding en geloof in mogelijkheden
- opbouw van een werkbare vertrouwensrelatie
- empathie en erkenning van inzet
- meerzijdige partijdigheid
- streven naar continuïteit in de begeleiding
- inspraak, samenspraak en overleg met ouders en jongeren
- perspectief-georiënteerd en kansenbiedend
- geloof in groeikansen
- creatief, flexibel en oplossingsgericht
- oog voor eigen tempo van het gezin/de jongere
- verantwoordelijkheids- en autonomiebevorderend
- stimuleren van verbinding tussen gezin/jongere en zijn netwerk

Deze basishoudingen zijn mede onderbouwd door de **basisopleiding en -vaardigheden** van de gezins- en jongerenbegeleiders. Voor onze begeleidingen steunen we op **wetenschappelijke referentiekaders** zoals de pedagogiek, de psychologie, het systeemdenken, de communicatietheorieën, het contextueel denken. De werking wordt gedragen door de competentie van de begeleiders. Teamsamenwerking en -interview zijn daarbij belangrijke ondersteunende factoren voor de individuele begeleiding. Er wordt geïnvesteerd in een klimaat van professionele groei, ontplooiing, vorming en bijscholing.

Maatschappelijke visie op hulpverlening

Onze begeleiding beoogt een maximale **integratie** van de jongere/het gezin in de maatschappij. Wij maken hen bewust van hun rechten en plichten in de maatschappij. Wij geven hun de mogelijkheid om alle alternatieven met hun voor- en nadelen te bekijken en respecteren hun keuze en verantwoordelijkheid. Wij staan als hulpverlener zelf **model** voor het omgaan met de waarden die de maatschappij belangrijk vindt. Anderzijds ondersteunen we de jongere/het gezin om zelf een kritische houding aan te nemen naar de maatschappij en willen we als organisatie een **signaalfunctie** opnemen. We streven ernaar om zowel op beleidsmatig vlak als in contact met vertegenwoordigers van structuren in de samenleving de specificiteit van onze doelgroep kenbaar maken en de non-discriminatie en positieve integratie van deze jongeren/gezinnen bevorderen.

Wij helpen hen een ruimer sociaal netwerk op te bouwen, zowel qua steunfiguren als wat betreft het deelnemen aan maatschappelijke structuren, zoals werk, vrijetijdsverenigingen, zelfhulpgroepen. Indien nodig bouwen we een ondersteunend netwerk rondom de jongere/het gezin, bestaande uit zowel persoonlijke als professionele contacten.

Wij houden ons aan de wetgeving inzake **beroepsgeheim** en **meldingsplicht**. We respecteren de wetgeving m.b.t. de minderjarigen, de ouders, de voogdij en de rechterlijke beslissingen daaromtrent.

We willen ook de jongere/het gezin voldoende informeren over hun grondrechten binnen de hulpverlening. Bij de start van de begeleiding wordt uitleg gegeven over onze reglementering en werking, in een voor hen verstaanbare taal.

Organisatorische visie op de hulpverlening

We willen ons profileren als een organisatie die zich **specialiseert in mobiele begeleidingen** en streeft naar het **differentiëren van dat aanbod**. Bovendien willen we onze cliënten **flexibele en continue hulpverleningstrajecten** aanbieden.

- **Specialisatie:** Het mobiele begeleidingswerk is onze basisopdracht en daarin willen we kwalitatief en innovatief te werk gaan. We verdiepen ons in nieuwe methodieken en zorgen voor een methodisch onderbouwd hulpverleningskader dat een doelgerichte, groeibevorderende en vraaggerichte aanpak verzekert. Het kader reikt de begeleider methodieken aan om cliënten te motiveren en te activeren om aan de slag te gaan met de eigen of maatschappelijk opgelegde doelen.

- **Differentiatie:** Differentiëren in mobiele begeleidingen betekent enerzijds dat we het bestaande begeleidingsaanbod flexibel aanpassen naar inhoud, methodiek, intensiteit, frequentie en duur om een zo passend mogelijk aanbod te realiseren voor de cliënten. Anderzijds zorgen we voor differentiatie in ons aanbod door eigen modules te ontwikkelen op basis van noden van maatschappij en cliënten en deze expliciet als specifieke modules aan te bieden.

Momenteel bieden we 5 modules aan, namelijk CB, CB25, CBi, CBAW en CBAW-40. Elke module heeft een eigen focus en kan aangeboden worden met wisselende intensiteiten.

- **Flexibele en continue hulpverleningstrajecten:** Intern streven we naar de mogelijkheid om naadloos te schakelen tussen onze modules, dit alles in functie van de doelen waaraan cliënten werken. Naast de interne hulpverleningstrajecten streven we er ook naar om onze cliënten een aanéengesloten begeleidingstraject te kunnen aanbieden, ook bij niet-mobiele of intersectorale vragen. De integrale jeugdhulpverlening maakt combinaties van modules voor eenzelfde cliënt mogelijk. Hiervoor is een goede samenwerking met collega-organisaties binnen en buiten de Bijzondere Jeugdbijstand noodzakelijk. Daarnaast willen we uitzoeken of we als Amber het concept van een multifunctioneel centrum (in de vorm van samenwerking met andere organisaties van binnen of buiten de sector) vorm kunnen geven. We engageren ons om verder uit te zoeken of er een mogelijkheid bestaat om onze deskundigheid te bundelen met deze van andere organisaties.

Daarnaast hechten we belang aan een **evenwichtig personeelsbeleid**. We denken hier aan duidelijke functieomschrijvingen, vormingsmogelijkheden, inspraak, voldoende beschikbaar materiaal, veilige omkadering, ... Er wordt geïnvesteerd in een klimaat van persoonlijke groei van de medewerkers, ontplooiing, bijscholing, vorming.

Tevens willen we als organisatie garant staan voor een gezond **financieel beleid** met het oog op een continue en efficiënte hulp- en dienstverlening.

Met een werkbare (kleinschalige) **organisatiestructuur** en een goede **logistieke ondersteuning** willen we een aangename werkomgeving scheppen.

Belangrijke elementen zijn tevens:

- ligging, bereikbaarheid, aangepaste infrastructuur.
- eenvoudige en doorzichtige procedures en inspraakmogelijkheden van gebruikers
- de nodige opleidings- en vormingsmogelijkheden van personeel
- teaminspraak, overleg en betrokkenheid van alle medewerkers
- informatiedoorstroming, open dialoog
- innovatie en praktijkgerichte vertaling van nieuwe gegevens en inzichten.

Als organisatie achten we regelmatige reflectie op de eigen hulpverlening noodzakelijk. Dit gebeurt frequent binnen de teams maar als organisatie willen we ook jaarlijks op basis van geregistreerde informatie terugblikken op de werking van het voorbije jaar.

Alle werkvormen registreren tijdens het werkjaar. Binnen begeleid zelfstandig wonen wordt elke begeleiding na de start en aan het eind van de begeleiding **geregistreerd**. Bij deze registratie komt o.m. aan bod: doelgroepkenmerken, begeleidingsdomeinen, begeleidingsduur, evolutie en prognose.

De registratie is een belangrijke informatiebron voor het maken van het jaarverslag. Op basis van deze informatie kijken we terug op het voorbije jaar, trachten we tendensen te ontdekken en stil te staan bij het aansluiten van ons aanbod op de vraag van de cliënten.

Jaarlijks wordt er ook een **tevredenheidsmeting bij de jongere** afgenomen. We bevragen de jongeren bij de bespreking van het handelingsplan over de intakefase en bij de bespreking van het eindverslag over de verdere loop van de begeleiding.

Vanaf november 2008 werken we met een uniforme **tevredenheidsmeting voor verwijzers** voor alle voorzieningen binnen Bijzondere Jeugdzorg. Deze bevraging is uitgewerkt door het Overlegplatform BJB, arrondissement Leuven en gebeurt digitaal.

De resultaten van deze tevredenheidsmetingen worden gebundeld en besproken op het Overleg Kwaliteit en in het team. Er wordt op basis van de informatie uit deze bevraging gezocht naar verbeterprojecten binnen begeleid wonen en de gehele organisatie.

Als organisatie willen we de jongeren de mogelijkheid bieden om hun mening over het verloop van de begeleiding of eventuele klachten te melden aan de organisatie. Hiervoor hebben we een **klachtenprocedure** ontwikkeld.

3. Pedagogisch profiel van de module contextbegeleiding CBAW

3.1. Doelgroep van de module CBAW

CBAW richt zich op jongeren tussen 17 en 21 jaar die alleen (willen) gaan wonen en hierbij ondersteuning nodig hebben. De jongeren starten de begeleiding ten vroegste op hun 17de verjaardag en kunnen deze na hun meerderjarigheid verlengen tot ze (maximum) 21 jaar zijn.

De jongeren mogen reeds zelfstandig wonen, maar dit is geen vereiste.

CBAW is niet rechtstreeks toegankelijk: jongeren worden aangemeld via de Intersectorale Toegangspoort.

We begeleiden ook niet-begeleide buitenlandse minderjarigen (NBBM), jongeren die zwanger zijn en jongeren die een kindje hebben.

3.2. Doelstelling van de module CBAW

De centrale doelstelling van CBAW is het **zelfstandig functioneren van de jongere te stimuleren en te verhogen**, zowel praktisch-administratief-financieel (huisvesting, huishouden, budgetbeheer) als sociaal-maatschappelijk (vrije tijd, tewerkstelling, schoolopvolging, dagbesteding) en psychologisch-relatieel (persoonlijke relaties/sociaal netwerk, emotioneel welzijn, sociale vaardigheden, gezondheid,...)

In de begeleiding kijken we ook naar de ruimere context zoals het gezin van herkomst, de persoonlijke geschiedenis van de jongere en de maatschappelijke context.

3.3. Theoretische achtergrond en wetenschappelijke ondersteuning van de module CBAW

3.3.1. Systemische visie

Wanneer jongeren de keuze maken om zelfstandig te gaan wonen, is de begeleiding die we hen daar bij bieden geen individueel gebeuren. De jongere die individueel begeleid wordt, leeft niet op een eiland maar in een netwerk en in verschillende systemen (thuis, school, vriendenkring,...). Het proces van loslaten en groei naar zelfstandigheid speelt zich af in een familiale, maatschappelijke en historische context.

Ook voor het gezin beperkt het zelfstandig gaan wonen van een jongere, en wat daar aan vooraf is gegaan, zich niet tot een nood aan individuele pedagogische ondersteuning. In het proces van groei naar zelfstandigheid gaat ook aandacht naar de gezinsinteracties en veranderingen die eigen zijn aan deze fase.

In systemen is steeds sprake van een **wederzijdse beïnvloeding**.

Veranderingen bij de jongere (zoals we verder omschrijven in 3.6. pedagogisch kader) hebben een invloed op het hele gezin en omgekeerd. In de ontwikkeling van de adolescent moet men dus ook oog hebben voor de ontwikkeling van ouders, grootouders, broers en zussen. In de gezinsverhoudingen dient men op zoek te gaan naar een nieuw evenwicht, naar gepaste zorg, naar passende afstand en nabijheid.

Een succesvolle begeleiding van adolescenten is dus onlosmakelijk verbonden met een benadering van het systeem.

Dit wil echter niet zeggen dat je alleen maar systeemgericht kan werken als je effectief ook de andere systeemleden samen brengt. In een begeleiding waar bijvoorbeeld de ouders afwezig zijn, kan ook met een jongere individueel systeemgericht worden gewerkt door in het begrijpen van problemen oog te hebben voor wat zich afspeelt tussen de jongere en zijn netwerk. We gaan er ook van uit dat een gedragsverandering bij de jongere individueel een invloed heeft op het gedrag van anderen.

Deze visie impliceert ook dat er niet één verklaring is voor een probleem, niet een oorzaak met een gevolg (lineair-causaal) maar een gelijktijdige wederzijdse beïnvloeding tussen mensen.

Naast de wederzijdse beïnvloeding tussen de jongeren en zijn netwerk, is er ook een wederzijdse beïnvloeding tussen onze cliënten en onszelf als begeleider. Daarom staan we open voor feedback en bedenkingen van jongeren en hun context. We staan vaak stil bij de relatie en interactie met de cliënten. Ook besprekingen in het team en interne werkbegeleiding hebben een belangrijke rol in het reflecteren over een begeleiding en de wederzijdse invloed tussen cliënten en begeleider.

Door onze cliënten op een opbouwende manier te benaderen, kan een parallel proces op gang komen. Als zij onze manier van benaderen als positief ervaren, kunnen ze dit overnemen in contact met anderen.

Daarnaast werken we ook vanuit de communicatietheorie van Watzlawick met zijn 5 axioma's. Een heel korte samenvatting:

- Elk gedrag is communicatie, je kan niet niet beïnvloeden.
- Communicatie verloopt digitaal en analoog, de grootste invloed gaat uit van de analoge taal.
- De waarheid bestaat niet.
- Elke communicatie heeft een inhouds- en een betrekkingaspect.
- Communicatie verloopt symmetrisch of complementair.

3.3.2. Contextuele visie

In begeleidingen van jongeren en hun context is de contextuele visie een hulp om wat er gebeurt/gebeurd is te begrijpen vanuit ieders standpunt (meerzijdige partijdigheid), erkenning te geven voor onrecht en zicht te hebben op verschillende vormen van loyaliteiten.

Via het genogram kunnen we samen met de jongere en het gezin naar hulpbronnen zoeken in het netwerk. Hulpbronnen in meerdere betekenissen: welke mensen uit het netwerk willen mee helpen (nadenken) bij het zelfstandig wonen van de jongere, welke mensen kunnen inspirerend zijn in het vinden van oplossingen om sommige moeilijkheden aan te pakken. Oorspronkelijk was het genogram ook een manier om met het team naar hypothesen te zoeken van moeilijkheden in de geschiedenis van jongeren en hun context.

Geïnspireerd door o.a. het oplossingsgericht werken en supervisies doen we dat minder. Het genogram wordt vooral samen gemaakt met de jongere (en de ouders/het gezin). In de plaats van teamhypothesen te zoeken over problemen, zoeken we eerder naar krachten die kunnen helpen in het werken aan doelstellingen voor de toekomst.

3.3.3. Oplossingsgericht werken

Oplossingsgericht werken biedt een kader om doelstellingen te formuleren, oplossingen te zoeken waarover de jongere en zijn context beschikken, kleine veranderingen op gang te brengen, uitzonderingen te vinden op problemen, te focussen op oplossingen en hoop op verandering in de plaats van problemen in het verleden.

Bij het oplossingsgericht werken halen we o.a. inspiratie uit het kader 'Gezin Centraal', ontwikkeld door Buro Bolt. Gezin Centraal is ontwikkeld door jeugdhulpverleningsinstelling Cardea i.s.m. Universiteit Leiden, afdeling orthopedagogiek. Het panel Jeugdzorg beoordeelde deze werkvorm d.d. 12-02-2007 als 'Goed onderbouwd'.

3.3.4. Integratief werken

Hoe kunnen deze drie theoretische modellen nu één geïntegreerd geheel vormen?

Uit welke kaders we als begeleider putten, zal afhangen van de begeleidingsdoelen en waar een jongere en zijn netwerk het meest nood aan heeft.

In sommige gezinnen wil men eerder in het hier en nu werken aan gedragsmatige en communicatieve verandering. Jongeren en/of het netwerk vragen steun om de onderlinge communicatie te verbeteren, vaardigheden te oefenen in spreken en luisteren, leren overleggen en onderhandelen. Het zicht krijgen op communicatie en het oefenen van communicatieve vaardigheden vinden we terug in de communicatietheorie en meer specifiek de vijf communicatie axioma's.

Andere gezinnen kunnen meer nood hebben aan emotionele verdieping om te begrijpen wat er aan de hand is. Voor het ene gezin kan het nuttig zijn om terug te blikken op het verleden. Soms kunnen jongeren en ouders niet verder als niet eerst wordt stil gestaan bij conflicten of gebeurtenissen die zich in het verleden hebben voorgedaan. Ze hebben nood aan erkenning voor hun lasten wat meer tijd kan vragen vooraleer aan de toekomst te kunnen denken. Hier biedt het contextuele begeleiden mogelijkheden.

Andere gezinnen willen het verleden laten rusten en willen vooruit kijken naar de toekomst. Daar lijkt het oplossingsgericht werken eerder geschikt. Toekomstprojecties maken, tussenstappen zetten via werkdoelen, stellen van uitzonderingsvragen,...

3.4. Basishouding van de begeleiders in de module CBAW

3.4.1. Emancipatorisch werken met aandacht voor de samenwerkingsrelatie

In het begeleiden van jongeren en hun persoonlijk en professioneel netwerk hechten we een groot belang aan het opbouwen van een goede samenwerkingsrelatie. Dat weten we uit ervaring en ook uit onderzoek blijkt dat relatiefactoren voor 30% verantwoordelijk zijn voor de uitkomst van begeleidingsgesprekken. We zijn er van overtuigd dat een samenwerkingsrelatie die door cliënten positief ervaren wordt, een gunstige invloed kan hebben op contacten met anderen.

Een goede samenwerking wordt volgens ons zichtbaar in een basishouding die we als begeleider nastreven.

In de begeleiding van jongeren en hun netwerk beogen we een **gelijkwaardige samenwerkingsrelatie**, waarbij dialoog belangrijk is.

De gelijkwaardigheid weerspiegelt zich enerzijds in het belang dat we hechten aan de **ervaringsdeskundigheid van de cliënten**. We tonen belangstelling en interesse in de leefwereld en levenservaringen van jongeren en hun netwerk. We richten ons hierbij op krachten, kwaliteiten en eigen oplossingsmogelijkheden van cliënten. We luisteren naar ieders verhaal zonder alles te problematiseren. We geloven in de kracht van een waarderende benadering.

Anderzijds uit gelijkwaardigheid zich in onze **positie als begeleider**. We benaderen jongeren en hun netwerk als volwaardige gesprekspartners. We hechten belang aan participatie en inspraak, staan open voor feedback en bedenkingen en durven onszelf in vraag stellen. We tonen respect en aanvaarden de jongeren in wie ze zijn, stellen ons bescheiden op zonder te oordelen, nemen een authentieke houding aan (eigen innerlijke dialoog mee geven, eigen kwetsbaarheid en schroom als kracht inzetten,...).

Gelijkwaardigheid wil echter niet zeggen dat wij als begeleider geen adviezen kunnen geven. Naast de eigen deskundigheid en kwaliteiten van cliënten staat **onze professionele deskundigheid**. Zeker wat betreft enkele specifieke terreinen die bij het zelfstandig (gaan) wonen komen kijken, hebben we een eigen deskundigheid: kennis van regelgeving, bekomen van inkomsten en budgetbeheer, te regelen administratie, mogelijkheden van huisvesting,... We zetten op die terreinen onze expertise in omdat dit ook meestal aan de vraag beantwoordt van jongeren en hun ouders. Onze expertise zit ook in het structureren van een begeleidingsproces, het helpen verbindend communiceren van cliënten, het creëren van een betrouwbaar en veilig klimaat waarin over moeilijke thema's kan gesproken worden.

Het respecteren en begrijpen van jongeren in hun specifieke situatie impliceert ook dat zij (nog) niet alles moeten kunnen. Ze mogen experimenteren, mislukken en met het hoofd tegen de muur lopen, voor ons schijnbaar onrealistische dromen hebben,... zonder hen hierop af te keuren. Onze hulpverlening is "aanklampend", we geven jongeren geduldig de tijd die ze nodig hebben en geloven dat kleine stapjes voorwaarts tot verandering leiden.

In voorgaande opsomming zou als basishouding ook kunnen gesproken worden over "onvoorwaardelijke aanvaarding". Dat zou o.i. echter voorbijgaan aan het feit dat we ook oog hebben voor maatschappelijke en eigen grenzen. Jongeren hebben minimale grenzen nodig! In onze praktijk maken we deze grenzen zichtbaar in de begeleidingsovereenkomst, een alcohol- en drugbeleid en een agressiebeleid. Als begeleider verwachten we dat respect en veiligheid wederzijds zijn.

3.4.2. Contextgericht werken

Van bij de start van vzw Amber benaderen we problemen en vragen van de jongere of het gezin vanuit hun context. We gaan op zoek naar de betekenis ervan binnen hun totale context. Vanuit deze visie is het handelen van de begeleider vooral gericht op het begeleiden van het totale functioneren van de context.

De laatste jaren hebben we binnen vzw Amber vzw de blik verruimd van de nabije context (gezin, belangrijkste familieleden of vrienden) naar het bredere netwerk. Daarbij denken we

zowel aan het persoonlijk netwerk van de cliënt (familie, vrienden, kennissen, buurt,...) als aan het professionele netwerk (alle betrokken diensten en hulpverleners).

Dit doen we vanuit het geloof dat in elk netwerk **protectieve factoren** aanwezig zijn, naast mogelijke risicofactoren. Daarnaast baseren we ons op onderzoek dat concludeert dat de aanwezigheid van een netwerk van mensen rondom ons, de **belangrijkste bepalende factor is van onze levenskwaliteit**. We richten dus niet enkel onze aandacht op het netwerk om begeleidingsdoelen te realiseren, maar zeker ook om de algemene levenskwaliteit van onze jongeren en gezinnen te vergroten. Onze missie is immers het vergroten van de ontplooiingskansen van kinderen, jongeren en gezinnen in problematische leef-en opvoedingssituaties.

Dit alles vinden we des te belangrijker omdat we werken met **kwetsbare gezinnen en jongeren**, waar een ondersteunend persoonlijk netwerk ook na het beëindigen van de hulpverlening een grote meerwaarde kan betekenen in hun verdere leven. Een vitaal persoonlijk netwerk maakt dat de cliënt onafhankelijker van de professionele hulpverlener kan functioneren, wat meer mogelijkheden geeft voor een duurzame verbetering van de situatie op lange termijn.

We houden hierbij wel altijd in gedachten dat ‘zorg de cadeau is van verbinding tussen mensen’, wat betekent dat het **mee opnemen van zorg maar mogelijk is als mensen zich echt betrokken voelen op elkaar**. Als banden tussen mensen niet goed zitten, kan je niet gaan zoeken hoe zorg kan gedeeld worden. Daarom willen we in onze begeleidingen expliciet werken aan het (opnieuw) mogelijk maken van deze verbinding tussen cliënten en hun persoonlijk netwerk. We verliezen hierbij niet uit het oog dat dit in sommige situaties een werk is dat veel tijd nodig heeft. In situaties waar de relaties erg gekwetst zijn, situeert onze rol zich op het continuüm tussen ‘het planten van zaadjes’ en het ondernemen van concrete acties met de cliënt om verbindingen te herstellen.

Bij de kennismaking en **voorstelling van onze werking** vermelden we dus altijd expliciet dat we in de begeleiding altijd aandacht zullen hebben voor het netwerk rondom de cliënt, omdat

- we ervan uitgaan dat er in dat netwerk krachten aanwezig zijn die mogelijks het gezin kunnen helpen bij hun vragen nu,
- we geloven dat een steunend netwerk rond zich voor alle mensen erg belangrijk is om een gelukkig leven te leiden,
- het persoonlijk netwerk ook nog steun kan blijven bieden op lange termijn, ook nadat de hulpverlening al lang beëindigd is.

We blijven het wel heel belangrijk vinden om, ook in netwerkgericht werken, te werken op maat van de cliënt. Dit doen we enerzijds door binnen elke module te differentiëren in de manier van werken met netwerk (zie onderdeel methoden, netwerkversterkend werken binnen de module CBAW), en anderzijds door binnen elke begeleiding vraaggericht te werken rond het thema netwerk.

Vraaggericht werken betekent voor ons dat we de regie van het hulpverleningsproces bij de cliënt laten: hij bepaalt aan welke doelen hij wil werken in de begeleiding. Ook indien er doelen vanuit de maatschappij in de begeleiding worden ingebracht, zoeken we wat de

cliënt hier zelf mee wil. Dit geldt ook voor het werken met het netwerk. We vertrekken vanuit ons geloof in het belang van een netwerk, maar gaan in de eerste plaats er op inzetten dat de cliënt de winst hiervan voor zichzelf inziet. Alleen op het moment dat de cliënt geëngageerd is om met zijn netwerk aan de slag te gaan, gaan we verdere actie ondernemen. Een **eerste stap is dus altijd het verwerven van een mandaat** om met het netwerk aan de slag te gaan (zie verder bij methodieken). Eenmaal we dit mandaat gekregen hebben, willen we dit wel vasthouden en hierin aanklampend werken.

3.5. Begeleidingsmethoden in de module CBAW

3.5.1. Basisbegeleidingsmethoden binnen vzw Amber

3.5.1.1. Methoden uit systemisch en oplossingsgericht werken

Hieronder geven we een overzicht van begeleidingsmethoden die we binnen elke module van vzw Amber gebruiken. Deze opsomming geeft een beeld van veelvuldig gebruikte methoden gebaseerd op de theorieën waarop al onze modules geënt zijn, voornamelijk het systemisch en oplossingsgericht werken.

Onderstaande methoden worden op maat van de cliënten en hun context gehanteerd. We streven in deze opsomming geen volledigheid na.

- **Opbouwen van een vertrouwensrelatie.**
- **Begeleiding in de leefsituatie van de cliënt:** De begeleiding vindt (gewoonlijk) plaats aan huis.
- **Meerzijdige partijdigheid:** De begeleiding stelt zich beurtelings en achtereenvolgens aan de kant van alle betrokkenen.
- **Keuze van de setting en methode:** We voeren individuele gesprekken, gezins- en oudergesprekken, gesprekken met het netwerk van de cliënt, spelmomenten met kinderen en/of de ouders,... De doelstellingen, de cliëntkenmerken (leeftijden, mogelijkheden,...) en de samenwerkingsrelatie bepalen de keuze van de setting en de werkmethode, soms ook de plaats.
- **Actief handelen:** We activeren, motiveren, staan model, oefenen vaardigheden,...
- **Bemiddelen en overleggen:** We treden herstellend en bemiddelend op binnen en buiten de context en het bredere netwerk van de cliënt.
- **Informereren en adviseren:** We zoeken, bieden en verduidelijken informatie en advies als reactie op een specifieke vraag of als extra aanbod.
- We werken **aanklampend** indien nodig: We interveniëren blijvend en bij herhaling, eventueel vanuit de maatschappelijke noodzaak, om tot onderhandelde en aanvaarde hulpverlening te komen.
- **Werken aan dieperliggende problematiek:** We werken op lange termijn en op tempo van onze cliënten aan inzicht verwerven, aan onderliggende dynamiek en aan de problematiek van het individu en de context.
- **Optimaliseren van het opvoedingsaanbod van de ouders, aangepast aan de leeftijdsfase van het kind/de adolescent:** We bespreken in een open dialoog met ouders op welke manier zij in deze leeftijdsfase de opvoeding vorm geven. We werken naar verandering en herstel van de pedagogische mogelijkheden van het gezin.

- **Sociale perspectieven uitwisselen:** We staan stil bij de waarden en normen van onze cliënten, ook als deze verschillen van de maatschappelijk gangbare waarden en normen. We bespreken indien nodig en op een respectvolle wijze dit verschil. We verduidelijken en concretiseren de maatschappelijk gangbare waarden en normen. We bespreken de consequenties van keuzes die de cliënten maken.
- **Positieve aanpak:** We (h)erkennen de inzet van de cliënten. We hebben oog voor goed lopende levensdomeinen. We benoemen en versterken de positieve interacties alsook de krachten van de cliënt en zijn netwerk. We stellen grenzen aan negatief gedrag en aan negatieve communicatie door alternatieven te bespreken.
- **Stimuleren tot het bekomen en bestendigen van verandering:** We stimuleren en motiveren tot het integreren van veranderingen in het dagelijks leven.
- **Het aanleren van vaardigheden:** Via aan de cliënt aangepaste methoden en materialen leren we communicatieve, emotionele, sociale, pedagogische en huishoudelijke vaardigheden aan en oefenen we ze in. M.a.w. er worden op een flexibele wijze trainingsmomenten ingebracht in functie van de noden van de cliënt.
- **Confronteren, reflecteren, spiegelen:** We streven naar een open communicatie waarin we op een respectvolle manier ook moeilijke boodschappen kunnen brengen. We maken hierin een duidelijk onderscheid tussen het gedrag en de persoon van de cliënt.

De keuze van de methoden, op verschillende momenten, naar aanleiding van verschillende doelstellingen, hangt erg nauw samen met de samenwerkingsrelatie die de begeleider met de cliënt heeft rond het betreffende thema.

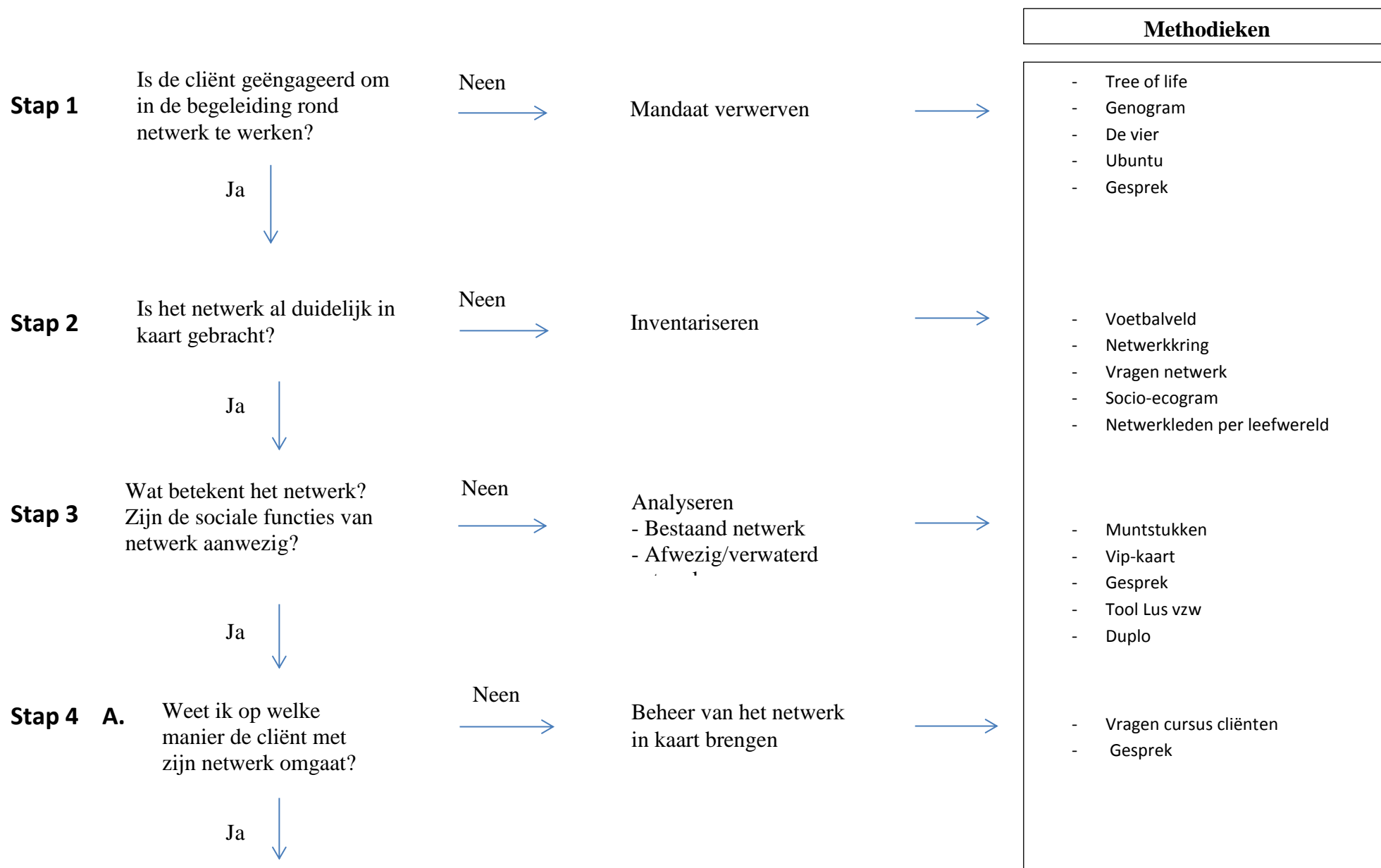
Afhankelijk van de samenwerkingsrelatie, het tempo en (de mogelijkheden van) de cliënt kunnen wij de hierboven beschreven methoden in minder of meerdere mate toepassen. De begeleider probeert steeds te werken vanuit een positieve invalshoek, toekomstgericht en vertrekkend vanuit krachten. Het team steunt de begeleider in het consequent vertrekken vanuit deze houding.

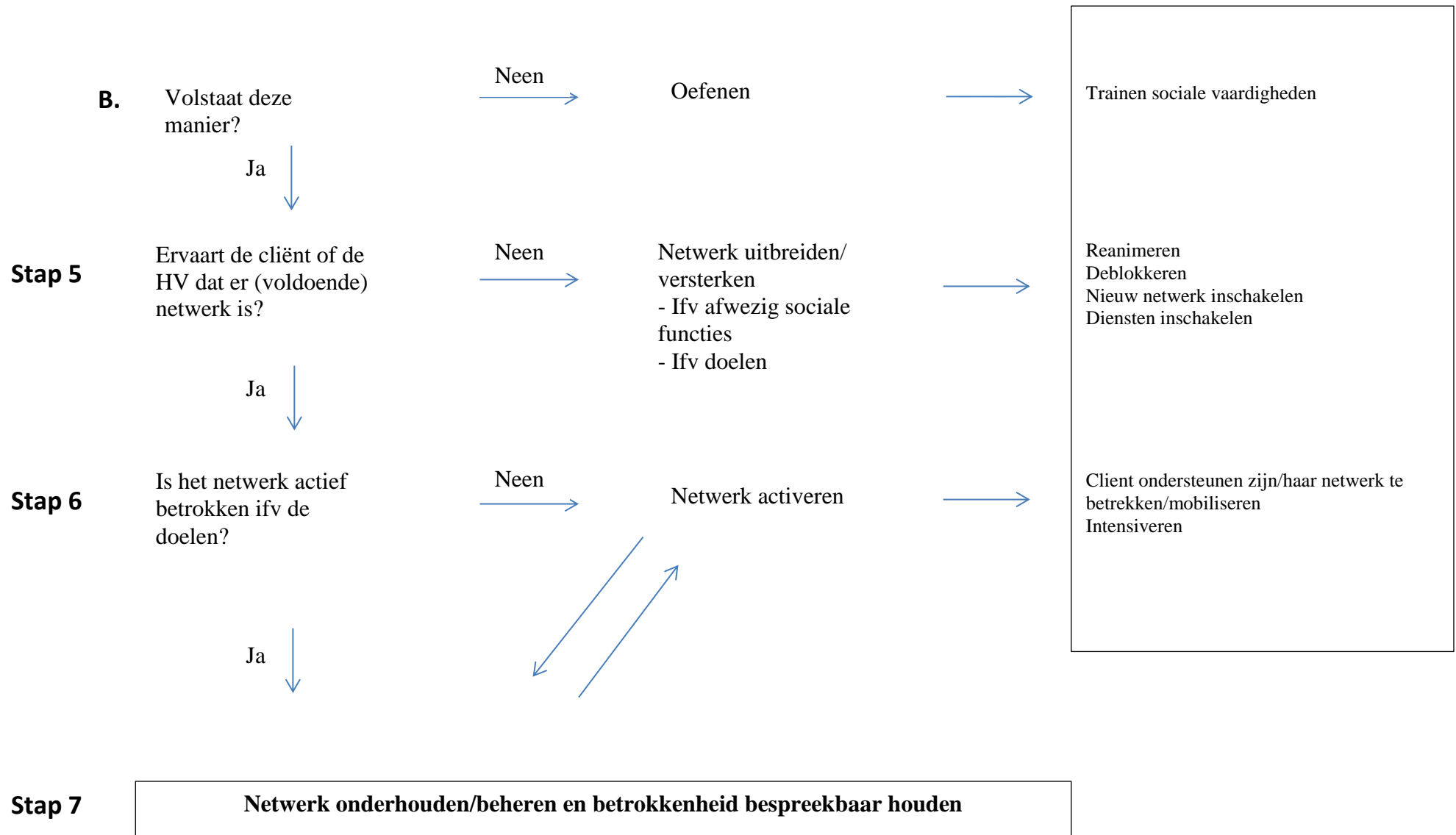
3.5.2. Exploreren en activeren van het persoonlijk en professioneel netwerk

In het exploreren en activeren van het persoonlijk en professioneel netwerk onderscheiden we een aantal fasen. In elk van deze fasen zetten we een aantal specifieke methodieken in.

Dit geven we weer in onderstaand stroomdiagram:

Stroomdiagram: Werken met het netwerk

In de volgende alinea's lichten we de verschillende fasen kort toe.

Vanaf het begin van de begeleiding werken we actief aan het **verwerven van een mandaat** om het netwerk van de cliënt ter sprake te mogen brengen.

We kiezen er voor om bij de kennismaking en voorstelling van onze werking expliciet te vermelden dat we in de begeleiding altijd aandacht zullen hebben voor het netwerk rondom de cliënt, vanuit onze overtuiging van het belang hiervan.

Bij het vervolg van de begeleiding is het verwerven van een mandaat voor ons sterk verweven met het opbouwen van een samenwerkings- en vertrouwensrelatie met de cliënt. In de startfase is onze focus het opbouwen van deze relatie waarbinnen het mogelijk wordt om over netwerk te praten.

We zijn er ons hierbij van bewust dat het mogen praten over het netwerk van mensen geen evidentie is. Wie we rond ons hebben staan en welke ervaringen we hiermee hebben raakt aan de kern van ons bestaan. Bovendien hebben onze cliënten vaak kwetsuren opgelopen in hun relaties met anderen, wat netwerk nog meer een beladen/niet evident/... onderwerp maakt. We nemen dus onze tijd om eerst vertrouwen op te bouwen en volgen hierin het tempo van de cliënt. Waar mogelijk proberen we reeds in de startfase het thema ter sprake te brengen. Indien we merken dat dit te snel is, blijven we doorheen de hele begeleiding aandacht schenken aan aanknopingspunten om het netwerk ter sprake te brengen.

Wel is inzetten op het verwerven van mandaat voor ons een zeer actief gebeuren, we zullen dan ook blijven zoeken naar ingangspoorten om het thema ter sprake te brengen.

Dit alles vraagt een voortdurende evenwichtsoefening van de begeleider. tussen het volgen van het tempo van de cliënt en het blijvend in het achterhoofd houden van het belang van netwerk.

Op het moment dat we het mandaat verworven hebben om het netwerk te mogen exploreren, zetten we actief methodieken in om het netwerk te **inventariseren**, te **analyseren** en staan we stil bij hoe de cliënt zijn netwerk **beheert**/zou kunnen beheren. Dit zijn afzonderlijke fasen waarvoor ook weer telkens een mandaat dient verworven te worden. Het is mogelijk dat het in een bepaalde begeleiding voldoende is om het netwerk te exploreren, maar dat het niet per se actief betrokken moet worden in de begeleiding.

Doorheen deze exploratie kan duidelijk worden dat de cliënt en/of hulpverlener de nood ervaart om het netwerk **uit te breiden**. Indien we een mandaat voor uitbreiding van het persoonlijk netwerk verwerven, zetten we een aantal methodieken in om hier samen met de cliënt aan te werken. Indien het gaat om uitbreiding van het professioneel netwerk, zetten we samen met de cliënt stappen om de nodige diensten in te schakelen.

De uitbreiding van het netwerk kan in functie staan van afwezige sociale functies, met als mogelijke doelen: doorbreken van isolement, emotionele steun zoeken, mensen zoeken om samen iets leuks mee te doen,... In dit geval is het doel rond netwerk bereikt als deze mensen betrokken zijn.

Daarnaast kan de uitbreiding van netwerk ook nodig zijn in functie van de begeleidingsdoelen. In dit geval is het nodig om na de uitbreiding ook nog de volgende stap te zetten om dit nieuwe netwerk ook effectief te activeren i.f.v. de begeleidingsdoelen.

Indien er wel voldoende netwerk aanwezig is, kan dadelijk overgegaan worden naar de volgende fase, het activeren van het netwerk. In deze fase gaan we met de cliënt kijken op welke manier hij zijn netwerk wil inschakelen, wat hij hier nog voor nodig heeft,...

Eens het netwerk geactiveerd is, is het belangrijk om dit te **onderhouden/beheren** en de betrokkenheid van de netwerkleden bespreekbaar te houden.

Nog enkele belangrijke kanttekeningen bij dit stroomdiagram:

- Meestal zullen deze fasen chronologisch doorlopen worden. Zo is het zeker belangrijk dat de begeleider eerst een mandaat verwerft vooraleer hij start met inventariseren van het netwerk. Ook is het noodzakelijk om voldoende aandacht te geven aan de fasen van analyse en in kaart brengen van beheer van het netwerk. Deze worden immers gemakkelijk overgeslagen, terwijl het essentieel is om voldoende stil te staan bij de vraag wat het netwerk betekent voor de cliënt en hoe hij het op langere termijn onderhoudt. Als we te snel over willen gaan van inventarisatie naar uitbreiding, missen we kansen om een duurzaam vitaal netwerk op te bouwen.
- Het is echter niet altijd noodzakelijk of aangewezen om de chronologie van deze fasen te respecteren. Zo zal het in situaties van onveiligheid soms nodig zijn om, na het verwerven van een mandaat en inventarisatie, onmiddellijk het bestaande netwerk in te schakelen i.f.v. veiligheidsdoelen. Een uitgebreide analyse en bespreking van het beheer van het netwerk wordt dan tijdelijk opgeschort tot er voldoende veiligheid geïnstalleerd is. Algemeen willen we de toepassing van het werken met netwerk in situaties van onveiligheid nog verder uitwerken in de komende tijd.
- Bij het begin van elke nieuwe fase hebben we telkens opnieuw aandacht voor het verwerven van een mandaat om een volgende stap te nemen. Voor elke fase is het belangrijk dat de cliënt de meerwaarde ziet van de inhoud ervan. Dit is zeker het geval indien er gedacht wordt aan uitbreiding en/of activeren van het netwerk.
- En tenslotte moeten niet alle fasen noodzakelijkerwijs doorlopen worden. Zo zal het niet altijd nodig zijn om netwerk uit te breiden.

3.5.3. Specifieke methoden voor de module CBAW

3.5.3.1. Ervaringsleren: samen dingen doen

Bij het werken aan de doelen van de begeleiding en zeker ook bij het uitbouwen van een netwerk gaan we letterlijk samen met cliënten op stap en begeleiden hen in een proces van ervaringsleren.

Het **samen met cliënten op stap gaan** kan zowel naar professioneel netwerk (afspraken met andere diensten, infosessies bijwonen,...) als naar persoonlijk netwerk (samen contacten leggen, gesprekken voeren,...).

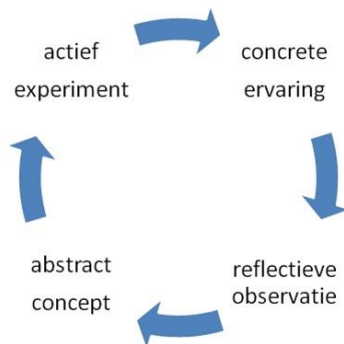
Dit heeft een aantal functies in het begeleidingsproces zoals modelleren, drempelverlaging (fysieke en psychologische drempels), doorbraken forceren en tolk zijn, werken aan vertrouwen en een band en de cliënt beter leren kennen (Van Dooren, G., 2014).

Meegaan mag geen automatisme zijn, maar moet goed overwogen worden door de begeleider. Dit enerzijds i.f.v. het nut voor het traject ('Wat wil ik er mee bereiken?') en anderzijds i.f.v. de noden van de cliënt ('Kan de cliënt het alleen?'). Een gesprek met de cliënt over de redenen om dit al dan niet te doen kan hierbij verhelderend zijn.

Als de begeleider beslist om mee te gaan, is een goede voorbereiding essentieel zodat de cliënt zoveel mogelijk zelf kan doen en er duidelijkheid is wat de begeleider mag vertellen.

Tijdens het gesprek laat de begeleider zoveel mogelijk de cliënt aan het woord. Hij stelt zich op als bemiddelaar, tolk en facilitator van het gesprek. Dit betekent dat hij in staat is om meerzijdig partijdig te zijn en zich kan verplaatsen in het standpunt van zowel de cliënt als de dienst. Uiteraard wordt elk gesprek gevolgd door een nabespreking door begeleider en cliënt.

Op de website van Outward Bound vinden we een mooie omschrijving terug van de methodiek **ervaringsleren** zoals die oorspronkelijk door Kolb ontwikkeld werd (www.ervaringsleren.be/theoretisch_kader). We citeren hen in onderstaande tekst.

Kolb omschrijft de ervaringsleren-cirkel als :

Experiential learning is a process in which a particular experience is, on reflection, translated into concepts which become in turn guidelines for new experiences.

*Experiential learning occurs when individuals **engage** in some activity, **reflect** upon the activity critically, **derive** some useful **insight** from the analysis, and **incorporate** the result through a change in understanding and/or behavior.*

Ervaringsleren is een proces, een dynamisch en continu leren. Bovenstaande schematische voorstelling doet tekort aan het dynamisch gebeuren. Vier belangrijke “momenten” volgen elkaar op. De beweging van het ene naar het andere “moment”, het omzetten van, vormt de essentie van het ontwikkelingsproces. En kan beschouwd worden als “leidraad” voor de ervaringsgerichte begeleider om dit proces te faciliteren.

Het handelen en de gedragmogelijkheden van mensen worden bepaald en gestuurd door hun onderliggende ideeën, inzichten, veronderstellingen, visie, referentiekaders, theorieën (“eigen theorieën” of “boekenwijsheid” ... doet er niet toe). Dit noemt Kolb **abstracte concepten**. De situatie waarin de lerende terecht komt, of het aanbod dat de begeleider doet, wordt door de lerende gepercipiëerd vanuit deze eigen referentiekaders.

De lerende is zich vaak niet bewust van zijn onderliggende referentiekaders. De ervaringsgerichte begeleider zal een aanbod creëren, bewust toevallige momenten zien én aangrijpen : daadwerkelijke actie, gespreksmomenten, time out, het dagdagelijkse samenleven, trajecten ... waarin de lerende zijn abstracte concepten kan toetsen, ermee aan de slag gaan, ermee **actief** kan **experimenteren**. De begeleider creëert mogelijkheden en ruimte voor de lerende om te experimenteren, tot dan toe onbewuste referentiekaders “tegen te komen”, ze te (h)erkennen, er tegenaan te botsen, er mee om te gaan. Ook al weet de begeleider zélf (nog) niet welke de referentiekaders van de lerende zijn. Betrokken bezig zijn in de actie, in het actieve experiment, levert de lerende **concrete ervaringen**.

Reflectieve observatie is de beweging die nodig is om de beleving bij en de betekenis van de concrete ervaring “hier-en-nu” voor de lerende helder te krijgen. Bewust stilstaan, spontaan of gepland, bij wat er gebeurt of gebeurd is concreet “hier en nu” : het “wat” (= de feiten, het verhaal), het “hoe” (= de beleving, het gevoel, wat doet het aan of met de lerende), en de betekenis die de lerende in de activiteit aanbrengt.

Reflectieve observatie is niet hetzelfde als evalueren van de actie en/of de lerende in goed-slecht bewoordingen. Het is als begeleider samen met de lerende zoeken naar de essentie en zijn bewustwording helpen vergroten. Ondersteunend, benoemen wat is (niet moraliserend wat zou moeten zijn), mild confronterend.

Door **reflectief observeren vanuit concrete ervaringen** faciliteert de begeleider het expliciteren van bestaande referentiekaders, én het genereren van nieuwe kaders. De lerende (h)erkent zijn referentiekader, en beseft hoe het hem helpt of vastzet in de situatie waarin hij zich bevindt (bevond). Vooral het vastzitten geeft een “dwingende” aanleiding om een alternatief te zoeken, en **nieuw of vernieuwd abstract concept**, inzicht. Dit betekent niet dat het oude verworpen wordt of meteen “vervangen”. Integratie van nieuwe referentiekaders vraagt tijd. En soms kan het oude naast het nieuwe blijven bestaan, net omdat daardoor iemands mogelijkheden letterlijk groter worden, breder, diverser. De lerende heeft “meer in zijn mars”.

3.5.3.2. Exploreren en activeren van het persoonlijk en professioneel netwerk binnen de module CBAW

We engageren ons in de **module CBAW** minimaal om actief te werken aan het verwerven van een mandaat om netwerk te exploreren. Eenmaal we dit verworven hebben, starten we met het doorlopen van het stroomdiagram. Ook hier bekijken we na elke fase opnieuw of we nog mandaat hebben om naar een volgende fase over te gaan.

Specifiek naar de vroegere opvoedingsfiguren (meestal de familie) van de jongere binnen zijn netwerk, willen we ook in CBAW beide partijen de kans geven om **los te laten in verbondenheid**. Hoe kan het vertrek thuis voor de verschillende partijen zo goed mogelijk aanvoelen? Ook al woont de jongere niet meer bij hen in, toch willen we zoeken welke ondersteuning de familie nog kan bieden bij het alleen wonen.

Concreet zou dit kunnen betekenen dat er in de loop van de begeleiding spanningen of conflicten met deze mensen besproken. Evenzeer kan het soms beter zijn om lang bestaande conflicten een bepaalde periode te laten rusten, en voornamelijk aandacht te besteden aan praktische ondersteuning die familie kan bieden aan de vertrekkende adolescent.

In de module CBAW-40 ligt nadrukkelijk de focus op dit loslaten in verbondenheid, maar in de module CBAW kan dit zeker ook aan bod komen (vaak wat later in de begeleiding).

3.5.3.3. Integraal werken

Het hulpverleningsaanbod van CBAW is integraal. Alle domeinen die een invloed hebben op het autonoom wonen of op het functioneren van de jongere en zijn netwerk, kunnen in de begeleiding aan bod komen. Dit kan betekenen dat de begeleider ze zelf samen met de jongere opneemt of dat hij samen met de jongere zoekt naar gespecialiseerde hulp. Bij elk domein bevragen we minstens of er netwerkleden zijn en gaan we waar mogelijk op zoek naar netwerkleden om ondersteuning te bieden.

Deze domeinen zijn onderling verweven met elkaar. Het ene domein staat niet los van het andere. Bijvoorbeeld wanneer iemand een verslavingsprobleem heeft (domein vrije tijd-drugs), zal dit ook op andere domeinen een rol spelen. In de begeleiding worden de domeinen dan ook niet kunstmatig losgekoppeld van elkaar.

De volgende begeleidingsdomeinen kunnen worden onderscheiden:

3.5.3.3.1. *Huisvesting*

Bij de start van de begeleiding wordt er samen met de jongere besproken op welke manier en met wie hij of zij kan zoeken naar een gepaste en betaalbare woonst. Het huurcontract wordt samen overlopen en indien wenselijk ondersteunen of bemiddelen we samen met de jongere bij de huisbaas. Allerlei vragen op het gebied van huisvesting kunnen aan bod komen, bijvoorbeeld de

aanvraag van eerste huur en waarborg, manier van betalen, vragen i.v.m. rechten en plichten van de (ver)huurder, ... Ook praktische zaken, zoals de inrichting van de woonst, het zoeken naar huisraad, meubelen e.d. worden met de jongere opgenomen. Daarnaast bekijken we met de jongere hoe het voor hem of haar is om daar te wonen. We streven stabiliteit in de woonsituatie na.

3.5.3.3.2. *Financiën*

Op financieel vlak staat het verwerven en beheren van het inkomen centraal. Minderjarigen die over onvoldoende inkomsten beschikken, krijgen een verblijfssubsidie via BJB. Meerderjarigen zonder inkomen vragen een leefloon aan bij het O.C.M.W. In de begeleiding wordt samen met de jongere bekeken welke stappen de jongere hierbij kan zetten en op welke manier dit kan gebeuren. Ook bij jongeren met een inkomen wordt bekeken hoe de budgetbegeleiding vorm kan krijgen.

De jongere stelt samen met zijn/haar begeleider een budgetplan op. Dit is het vertrekpunt voor de budgetbegeleiding. Naargelang de noden en mogelijkheden van de jongere kan de inhoud bestaan uit:

- het verdelen van het budget over de verschillende uitgavenposten en dit op een realistische manier
- het leren plannen van uitgaven over een steeds langere periode (aanvankelijk 1 of 2 keer per week leefgeld, nadien tweewekelijks,...)
- het leren omgaan met de grenzen van het budget en de hierbij horende frustraties
- ...

3.5.3.3.3. *Administratie*

Een vaak terugkerende vraag bij jongeren is 'hulp bij administratie'. We denken hierbij aan adreswijzigingen, het in orde brengen/houden van kinderbijslag, ziekenfonds, werkloosheids- of andere uitkeringen, specifieke administratie bij niet-begeleide minderjarigen,... De begeleiding op dit vlak gebeurt op verschillende manieren: informatie geven, zelf hulp bieden bij het invullen van papieren, meegaan naar diverse diensten en instanties, de gesprekken met jongere voorbereiden, hem helpen zijn vragen op een rijtje te zetten, eventueel bemiddelen of als rolmodel of tolk optreden,... Het doel is om de jongere een aantal vaardigheden aan te leren en hem/haar te stimuleren zoveel mogelijk zaken zelfstandig op te nemen. Daarnaast gaan we van in het begin ook op zoek naar een extra netwerklid die een steun kan zijn bij het opnemen van administratie.

3.5.3.3.4. *Huishouden*

Bij het alleen wonen is instaan voor het eigen huishouden een standaarddomein. Per jongere wordt bekeken welke vragen/noden hij/zij heeft op huishoudelijk vlak. We denken hierbij aan gezondheid, voeding, huishoudelijke vaardigheden zoals wassen, koken, strijken, schoonmaken enz. Ook hier verschilt het aanbod van jongeren tot jongere. Sommige jongeren beschikken al over heel wat huishoudelijke vaardigheden (vb. omdat ze reeds een kamertraining gevolgd hebben of omdat ze thuis huishoudelijke taken opnamen) terwijl anderen van nul beginnen. Ook op dit vlak bespreken we of het netwerk kan helpen bij het aanleren van verschillende huishoudelijke taken.

Om voor het eigen huishouden in te staan, is het nodig dat de jongere over deze praktische vaardigheden beschikt. Toch is dit niet voldoende. Soms is het niet goed lopen of het verwaarlozen van het huishouden een gevolg van andere onderliggende problemen. Het welbevinden van de jongere weerspiegelt zich soms op huishoudelijk vlak. In dat geval is het huishouden een barometer en kan de begeleider deze als ingangspoort gebruiken om onderliggende problemen aan te kaarten.

3.5.3.3.5. *Dagbesteding*

Een zinvolle dagbesteding of het zoeken hiernaar is een belangrijk domein in de begeleiding.

- Bij **school**gaande jongeren kan de begeleiding zich richten op: de keuze van onderwijs, het bevorderen van een positieve relatie tussen jongere en school, overleg met leerkrachten, CLB-medewerkers, leertrajectbegeleiders, studiebegeleiding,... en zeker niet onbelangrijk het omgaan met spijbelen.

Waar het schoolse moeilijk loopt, zoeken we eventueel samen met andere organisaties die zich hierin specialiseren naar een oplossing. Indien zij een jongere opnemen in hun project, wordt dit vanuit de BZW begeleiding mee opgevolgd en is er regelmatig overleg met deze dienst.

Dit geldt ook voor jongeren in het deeltijds onderwijs.

- Begeleiding op vlak van **werk** betekent o.a. het zoeken naar (en houden van) werk, het leren solliciteren, het werken rond arbeidsattitude,...

Opnieuw bespreken we op welke manier het netwerk de jongere kan ondersteunen bij deze verschillende thema's.

3.5.3.3.6. *Vrije tijd en sociale contacten*

-**Vrije tijd**: Een mogelijke hulpvraag hierbij is de invulling van de vrije tijd en het tegengaan van verveling, zoals zoeken naar hobby's. Daarnaast denken we bij vrije tijd ook aan het vermijden van en omgaan met de gevolgen van maatschappelijk probleemgedrag: drug- en alcoholgebruik, andere vormen van verslaving, vandalisme, agressie tegen personen, diefstal,... maar ook de herstelgerichte afhandeling van delicten waarbij jongeren betrokken zijn.

De begeleider gaat in principe niets in de plaats van de jongere doen maar werkt ondersteunend, stimulerend, confronterend. De begeleidingsdoelen worden afgestemd op zowel de noden, als op de mogelijkheden en het ontwikkelingstempo van de jongere. We vinden het echter essentieel dat de jongere de verantwoordelijkheid voor zijn eigen leven kan opnemen. Dit betekent ook dat de begeleider de jongere op een aantal zaken kan wijzen, maar dat hij hem niet kan behoeden voor de maatschappelijke gevolgen van zijn gedrag.

- **Sociale contacten**: Op het vlak van sociale contacten zijn de begeleidingsvragen heel uiteenlopend: Welke zijn de belangrijkste steunfiguren voor de jongere? Hoe ziet het sociaal netwerk eruit? Hoe is de band met de ouders? Welke betekenis hebben zij voor de jongere? Hoe verlopen de contacten met anderen? Waar loopt het moeilijk? Welke conflicten zijn er? Hoe kan je ermee omgaan?

3.5.3.3.7. *Emotionele begeleiding*

Binnen de emotionele begeleiding komen allerlei thema's i.v.m. het emotioneel welbevinden van de jongere aan bod. Dit kan gaan over belevingen die betrekking hebben tot het heden, het verleden of de toekomst. Ook de zwaarte van de thema's varieert enorm: van ervaringen rond dagdagelijkse gebeurtenissen tot de verwerking van zware problemen.

Een emotioneel thema waar wij sowieso aandacht aan besteden in een begeleiding, is het vertrek van de jongere thuis en het werken rond "loslaten in verbinding". We proberen met de jongere en zijn netwerk na te denken over manieren waarop het vertrek van de jongere thuis zo goed mogelijk kan verlopen.

Andere thema's die bij veel jongeren aan bod komen zijn

- aandacht voor positieve identiteitsaspecten;
- verwerking van verleden;
- moeilijke aspecten van het alleen wonen (eenzaamheid, verveling, angst);
- leren omgaan met gevoelens van frustratie, kwaadheid, depressieve gevoelens,...
- omgaan met anderen (cfr. sociale contacten).

De begeleider ondersteunt de jongere hierbij in zijn proces en heeft respect voor de eigenheid en het tempo van de jongere en zijn netwerk. Hij laat de verantwoordelijkheid bij de jongere en zijn

netwerk. Hij doet niets in hun plaats, maar gaat samen met de jongere en het netwerk op weg en stemt zijn handelen af op wat zij nodig hebben.

De begeleider werkt samen met andere hulpverleners en verwijst door indien dit wenselijk is.

3.6. Pedagogisch kader: hoe wij kijken naar adolescentie en ontwikkelingstaken van adolescenten en hun ouders

We baseren ons hiervoor op het competentiemodel zoals omschreven in *Van hieraf mag je gaan* van Peter Adriaenssens (2000).

De leeftijd van de jongeren die wij begeleiden (17-21 jaar) wordt in literatuur omschreven als de “late adolescentiefase”, de laatste fase dus van de adolescentie (11-21 jaar). Het is belangrijk om kennis te hebben van specifieke kenmerken en veranderingen die jongeren in die leeftijdsfase ondergaan. Daarnaast kunnen we ook kijken naar welke ontwikkelingstaken en bijhorende vaardigheden adolescenten in een “normale” ontwikkeling dienen te verwerven. Deze worden (cursief) aangevuld met extra vaardigheden die jongeren op CBAW zouden moeten ontwikkelen. Ook ouders staan in deze specifieke fase voor de uitdaging om op een adequate manier om te springen met hun zoon of dochter.

3.6.1. Eigenschappen van de adolescentie

Adolescenten maken veranderingen door, of hebben die doorgemaakt, zowel op lichamelijk als op psychisch vlak.

Lichamelijk: groei, seksuele ontwikkeling, lichaamsbouw en uiterlijk, ontwikkeling van de hersenen

(is nog onvoldoende om zich te kunnen inleven in anderen).

Psychisch:

*Het denkvermogen neemt toe, maar hierbij dient opgemerkt te worden dat jongeren moeilijker kunnen reflecteren bij stress. In een begeleiding zal dus eerst gewerkt worden aan stressvermindering.

*Adolescenten denken meer na over de zin van het leven, hetgeen hen tegelijk ook kwetsbaar kan maken. Er zijn onzekerheden en wisselende stemmingen (cfr. ook het hoge aantal zelfdodingen bij jongeren).

*Identiteitsontwikkeling. Wie ben ik? Wie wil ik zijn? Belang hechten aan uiterlijk, aan idolen,... Adolescenten maken een beeld over zichzelf in de volwassen wereld en dat leert hen beslissingen maken.

*Leeftijdsgenoten zijn belangrijk! Jongeren subcultuur.

*Losmaken van ouders: zelf beslissingen nemen, zich afzetten tegen ouders, behoefte om te experimenteren, eigen en soms andere keuzes maken, andere opvattingen vormen, ... Adolescenten kunnen in die zin voor ouders en begeleiders “eigenwijs” zijn. Recent sociologisch onderzoek toont aan dat voor tieners hun ouders en het gezin op de eerste plaats blijven en dat de **kwaliteit van de relatie met de ouders grotendeels bepalend** is voor de kwaliteit van de relaties met bvb. leeftijdsgenoten (1)

3.6.2. Ontwikkelingstaken van adolescenten

Hierbij omschrijven we achtereenvolgens het thema, de bijhorende vaardigheden en de bijkomende vaardigheden die een jongere i.f.v. CBAW nodig heeft (dit laatste in cursief).

***Autonomie verwerven t.o.v. ouders:** eigen keuzes leren maken, leren discussiëren en onderhandelen met ouders, aanvaarden dat ouders niet alles van jou begrijpen, minder afhankelijk zijn van hun goedkeuring, *omspringen met breuken en/of verlieservaringen, herstel van gebroken relaties, omspringen met angst voor afwijzing, ouder die zorg nodig heeft achterlaten, afstand nemen van broers of zussen(soms in onveiligheid), autonomie als jongere verwerven (loslaten) en tegelijk zelf een kind opvoeden (verbinden, hechten),...*

***Onderwijs/werk:** naar school gaan en dagritme kunnen volgen, studeren en liefst slagen, omspringen met verschillende leerkrachten, omspringen met mislukking, faalangst overwinnen, zich concentreren, voldoen aan verwachtingen en/of er tegen in gaan, nadenken over beroepstoekomst, contacten leggen met medeleerlingen, omgaan met ontgoochelen van ouders, gemotiveerd zijn en blijven, *combineren van school met eigen huishouden,...*

***Vrije tijd:** Hobby's kiezen, plannen van verschillende activiteiten, omgaan met verveling, *alleen kunnen zijn, vrije tijd en school/werk en huishoudelijke taken combineren, uitlaatkleppen zoeken,...*

***Woonst:** Eigen kamer ordelijk houden, hygiëne, *de vuilzakken buiten zetten, huur betalen, woning installeren, klussen opknappen,...*

***Omgaan met autoriteit:** omgaan met gezag, onderhandelen, zelfbewust in het leven staan, *kunnen omgaan met verschil: bvb op school omgaan met gezag, thuis eigen baas,...*

***Gezondheid:** Keuzes maken wat betreft voeding/drinken/genotsmiddelen. Veilig experimenteren met risicogedrag. Huisarts en tandarts. Dag- en nachtritme., *weerstand aan verlokkingen, gezonde vrije tijd kiezen,...*

***Lichaam en uiterlijk:** Hygiëne, voeding, sport, fysieke uitstraling en effect op zelfbeeld en "je bekeken voelen", kleding,...

***Emotioneel:** omspringen met en uiten van kwaadheid, *omspringen met eenzaamheid, verleden een plek geven, conflicten hanteren, verlieservaringen verwerken, loslaten/loskomen van ouders en broers/zussen, omspringen met bezorgdheid voor andere gezinsleden, evenwicht zelfzorg/zorg voor anderen,...*

***Sociale contacten en vriendschappen:** Mensen hebben die jou vertrouwen en die jij vertrouwt, omspringen met plagen en geplaagd worden, positieve en negatieve beïnvloeding, relationele spanningen en conflicten oplossen, omgaan met sociale media, *ongewenste bezoekers afgrenzen, gepast omspringen en rekening houden met burens, uit sociaal isolement blijven,...*

***Seksualiteit:** versieren, beleving van intimiteit, kwetsbaarheid van de eerste seksuele ervaring, grenzen aanvoelen van zichzelf en van anderen, veilig vrijen, (ongeplande) zwangerschap, seksuele identiteit, *gezond vertrouwen en gepast wantrouwen,...*

***Financies verwerven en beheren:** een eigen inkomen verwerven, rond komen met een beperkt budget (soms even veel leefgeld als voordien zakgeld van thuis), rekeningen betalen, sparen,

***Administratie regelen:** kindergeld, studietoelage, huurcontract, belastingen, ziekenfonds, verzekeringen,...

3.6.3. Ontwikkelingstaken voor ouders van adolescenten

Ouders hebben in deze ontwikkelingsfase een dubbele opdracht. Ze moeten structuur en veiligheid bieden enerzijds en anderzijds hun zoon/dochter leren exploreren en loslaten. Vaardigheden waar ouders van adolescenten over moeten beschikken, zijn:

*Gedrag en ontwikkeling van adolescent begrijpen en plaatsen, relativëren.

*Uit machtsstrijd blijven en toch duidelijk begrenzen.

*Overleggen, communiceren, contact leggen, conflict aangaan.

*De eigen partnerrelatie behouden, steun bij de partner vinden en geven.

*Vrijheden geven, veilig leren experimenteren.

*Ondersteunen, bevestigen in zelfbeeld.

*Beschikbaar zijn en toch niet steeds bemoeien.

3.6.4. Link van competentiemodel naar de praktijk

*Het meest centrale en belangrijke thema in de adolescentiefase (zowel een taak voor de jongere als voor de ouders) is autonomie, leren loslaten én kunnen thuis komen, zelfstandigheid verwerven, meer verantwoordelijkheden nemen/krijgen/geven, ... Wanneer we dit zien in de context van CBAW stellen we soms vast dat het proces van loslaten door omstandigheden eerder noodgedwongen versneld wordt. Soms vooral voor de ouders, soms vooral voor de jongere, vaak voor allebei. In sommige gezinnen kan het loslaten alleen plaats vinden door eerst afstand te nemen, soms met een (tijdelijke) breuk, en misschien later opnieuw aan herstel te werken (reguliere CBAW). In andere gezinnen kan het alleen gaan wonen tot een breuk leiden die had vermeden kunnen worden. Daar kan CBAW-40 een passender aanbod zijn door eerst te investeren in verbinding en herstel om beter, zonder breuk, los te laten.

*Behalve het bemoeilijkte proces naar autonomie krijgen jongeren die zelfstandig gaan wonen er nog een aantal taken en lasten bovenop. Huisvesting, financies, administratie, het huishouden doen (koken, 'de was en de plas'), school combineren met zelfstandig wonen, verwerken/een plaats geven van een moeilijke geschiedenis, omspringen met en aanvaarden van eigen beperkingen (intelligentie, verlies van belangrijke mensen,...), dreigend isolement, verantwoordelijkheden dragen,...

Soms dreigen we te vergeten dat het nog maar 17-jarigen zijn. Het is belangrijk dat we sommige moeilijke gedrag van jongeren normaliseren als eigen aan een leeftijdsfase.

We kunnen ook competenties en vaardigheden waarover de jongere beschikt in kaart brengen en bespreken welke hij kan/wil bij leren. Daarnaast lijkt het even belangrijk om taken die de jongere

nog niet hoeft te kunnen in kaart te brengen, rekening houdend met de draagkracht en draaglast. Soms is het beter om een jongere van een taak te ontlasten en deze bewust over te nemen als begeleider of naar steun te zoeken in het eigen netwerk.

Hierdoor nemen we ook druk en stress weg. De boodschap dat een jongere niet alles moet kunnen geeft ook begrip voor de jongere i.p.v. een gevoel van mislukking.

Ook willen we jongeren erkennen in hun competenties, hen in hun kracht bevestigen door taken waarin ze competent zijn niet ongevraagd of uit een betuttelende houding over te nemen.

In onze kijk naar ouders kunnen we ons laten inspireren door het competentiemodel door hen aan te spreken op hun krachten en begrip op te brengen wanneer ze (tijdelijk) afhaken. Ook hier kan gezocht worden naar een evenwicht in draagkracht en draaglast door in dialoog te bespreken welke taken de ouders loslaten en voor welke ondersteuning ze zich wel nog kunnen engageren.

3.7. Begeleidingsverloop van de module CBAW

Binnen de module CBAW onderscheiden we 4 fasen: de startfase, eventueel een fase voorafgaand aan het autonoom wonen, de fase van autonoom wonen en de afbouwfase. Hierna wordt ook een aanbod voor nazorg gedaan.

Om zo goed mogelijk aan te sluiten bij de noden van de jongeren en zijn netwerk is de nodige flexibiliteit binnen deze fasering vereist.

De jongere wordt aangemeld via Insisto en toegewezen aan een vaste begeleider zodra er een open plaats is.

3.7.1. De startfase

De begeleiding start met een **kennismakingsgesprek**, waarin we informatie geven over de werking van CBAW. De vragen, verwachtingen en bedenkingen van de jongere en het hulpaanbod van de dienst wordt besproken. Op die manier wordt het duidelijker of de vraag naar CBAW aangewezen blijft. Voor sommige jongeren helpt deze informatie om een keuze te maken over de werkvorm die ze nodig hebben. Daarnaast merken wij ook dat het voor een aantal jongeren moeilijk is om tijdens een intakegesprek, waarbij zoveel verschillende mensen aanwezig zijn, hun mening naar voren te brengen. Een apart gesprek vooraf met de begeleider verlaagt de drempel. Het kennismakingsgesprek heeft meestal plaats op Amber.

In het **intakegesprek** exploreert de vaste begeleider samen met de jongere, de consulent of contactpersoon-aanmelder en eventueel één of meerdere leden van het netwerk de hulpvraag van de jongere. Ook de verwachtingen van de verwijzer en de (hulpverlenings)geschiedenis van de jongere komen aan bod. Reeds vanaf de intakefase wordt aan de jongere gevraagd om mee te denken over de doelen en de wijze van begeleiden. Er wordt tevens een eerste keer besproken of en op welke manier welke netwerkleden verder betrokken kunnen worden in de begeleiding.

Gedurende de eerste weken van de begeleiding staat het **opbouwen van een samenwerkingsrelatie** met de jongere en het **formuleren van doelstellingen** centraal. De begeleider zet ook actief in op het verwerven van een mandaat om het **netwerk** van de jongere te exploreren.

Het handelingsplan, geschreven maximaal 45 dagen na start van de begeleiding, omvat per begeleidingsdomein de doelstellingen van de begeleiding zoals afgesproken met de jongere, de netwerkleden die hierbij betrokken zullen worden en welke eerste stappen er te zetten zijn.

De frequentie en de duur van de begeleidingscontacten kunnen variëren, afhankelijk van de noden en de evolutie van de jongere, maar er is normalerwijze minstens één contact per week. In de opstartperiode is dit vaak iets frequenter o.w.v. allerlei praktische zaken die opgenomen worden.

3.7.2. De fase voorafgaand aan het autonoom wonen

Deze fase is uiteraard enkel van toepassing indien de jongere nog niet autonoom woont bij de start van de begeleiding.

In deze fase neemt het zoeken naar **huisvesting** een grote plaats in.

Daarnaast werkt de jongere samen met de begeleider en zijn netwerk aan zijn **doelen in de verschillende begeleidingsdomeinen**.

3.7.3. De fase van het autonoom wonen

De begeleidingsdoelen worden herbekeken in functie van autonoom wonen. Sommige doelen kunnen wegvallen (bijv. huisvesting zoeken), andere kunnen erbij komen (bijv. huishouden organiseren).

Ten laatste zes maanden na de startdatum wordt een **evolutieverslag** gemaakt, gekoppeld aan een **evolutiebespreking** met de jongere. De consulent van de jongere en eventueel één of enkele netwerkleden worden eveneens uitgenodigd op de evolutiebespreking.

In het evolutieverslag wordt een beeld gegeven van het alleen wonen van de jongere, uitgaande van de verschillende domeinen waarop wordt gewerkt. Tevens worden de werkpunten belicht en bijgestuurd. De evolutie die de jongere op bepaalde vlakken heeft gemaakt, wordt geschetst. Ook de begeleidingsrelatie wordt geëvalueerd. Bijsturing van de begeleiding gebeurt echter niet alleen n.a.v. een evolutiebespreking. Het gebeurt permanent en op verschillende manieren: op basis van de begeleidingscontacten met de jongere en zijn omgeving (wekelijkse huisbezoeken of evaluatiemomenten), begeleidingsbesprekingen op het team, werkbegeleiding,....

De verslagen zijn een werkinstrument op zich. Het verloop van de begeleiding neerschrijven, zet de begeleider aan om meer stil te staan bij de begeleiding. Daarnaast gebruikt de begeleider de verslagen in zijn gesprekken met de jongere. Door ze te overlopen, wordt ieders kijk opnieuw benoemd en samengevat en vormt het soms nieuwe gespreksstof.

De verslagen worden opgestuurd naar de consulent maar worden ook vanuit emancipatorisch standpunt steeds op voorhand met de jongere besproken en doorgenomen. We vinden het belangrijk dat de jongere zicht blijft houden op de informatie die vanuit Amber wordt doorgegeven aan anderen.

3.7.4. Afbouwen van een begeleiding

In overleg met de jongere, eventueel het netwerk en indien van toepassing de consulent kan worden beslist dat de begeleiding stopt.

Stoppen kan om verschillende redenen:

- omdat de jongere op verschillende domeinen een positieve evolutie heeft
- doorgemaakt en er wordt ingeschat dat de begeleiding overbodig wordt
- omdat het engagement van de jongere té beperkt is om zinvol de begeleiding te kunnen verderzetten.
- omdat een ander hulpverleningsaanbod meer aangewezen is
- omdat de grenzen van het CBAW-aanbod bereikt zijn
- omdat de grenzen van de begeleider bereikt zijn (in dat geval wordt een begeleiderswissel overwogen)
- omdat de consulent geen verlenging van de begeleiding voorziet
-

In de afbouwfase wordt samen met de jongere en het netwerk bekeken welke ondersteuning in de toekomst nog nodig is en hoe dit gerealiseerd kan worden. In deze fase wordt de intensiteit van de contacten doorgaans ook afgebouwd.

Bij het aflopen van de begeleiding wordt een eindverslag gemaakt. Ook hier wordt per begeleidingsdomein bekeken hoe de begeleiding is verlopen. Daarnaast worden ook specifieke afspraken i.v.m. de beëindiging van de begeleiding weergegeven. De inhoud van het eindverslag wordt tijdens de eindbespreking overlopen.

Bij het afsluiten van de begeleiding kijkt de jongere met de begeleider of en welke ondersteuning er nog nodig is binnen het persoonlijk of professioneel netwerk. De begeleider kan, rekening houdend met de noden van de jongere en in overleg met de jongere, bekijken hoe en welke relevante informatie doorgeven wordt aan andere diensten, hulpverleners, vrijetijdsorganisaties,... Eventueel kan de begeleider samen met de jongere het eerste contact leggen.

Tenslotte wordt ook samen bekeken welke **nazorg** vanuit Amber aangewezen en gewenst is.

3.8. Situering van de module CBAW ten opzichte van de module CBAW+ binnen vzw Amber

Het team CBAW van vzw Amber biedt op dit moment 2 modules aan: CBAW en CBAW+. In elk van deze modules richten we ons op jongeren tussen 17 en 21 jaar die alleen (willen) gaan wonen en hierbij ondersteuning nodig hebben. Daarnaast heeft elke module een eigen specificiteit qua doelgroep, doelstelling, methodiek,... We lichten dit toe in onderstaand overzicht en illustreren hiermee de onderlinge verhouding van de 2 modules.

	CBAW	CBAW+
Doelgroep	Jongeren tussen 17 en 21 jaar die alleen (willen) gaan wonen en hierbij ondersteuning nodig hebben, én hun netwerk.	<ul style="list-style-type: none"> • Jongeren tussen 17 en 21 jaar die alleen (willen) gaan wonen en hierbij ondersteuning nodig hebben, én hun netwerk. • Jongere woont bij begin van begeleiding nog niet alleen (tenzij onder de vorm van een tijdelijke verblijfplaats). • Jongere heeft minstens 1 persoon in zijn netwerk die tot dan toe de opvoeding op zich heeft genomen (of dit nog steeds doet) en die bereid is om na te denken over hoe het alleen gaan wonen voor alle partijen zo goed mogelijk kan verlopen.
Engagement	Jongere is minimaal bereid om alleen te gaan wonen en te evolueren naar een engagement om actief te werken aan zijn begeleidingsdoelen.	<ul style="list-style-type: none"> • Jongere is minimaal bereid om alleen te gaan wonen en te evolueren naar een engagement om actief te werken aan zijn begeleidingsdoelen. • Minstens één lid van het persoonlijk netwerk van de jongere engageert zich om mee na te denken over hoe het autonoom gaan wonen voor alle partijen zo goed mogelijk kan verlopen.
Doel van de begeleiding	Stimuleren en verhogen van het zelfstandig functioneren van de jongere, waar mogelijk in verbinding met zijn netwerk.	<ul style="list-style-type: none"> • Het autonoom gaan wonen verloopt zo goed mogelijk voor zowel de jongere als de perso(o)n(en) (of:netwerklid/netwerkliden) die tot dan toe de opvoeding op zich hebben genomen. De jongere wordt in verbinding losgelaten. • Stimuleren en verhogen van het zelfstandig functioneren van de jongere, waar mogelijk in verbinding met zijn netwerk.

Netwerk	<p>We werken actief aan het verwerven van een mandaat om netwerk bespreekbaar te maken.</p> <p>Indien dit mandaat verworven is, werken we stapsgewijs verder aan inventariseren, analyseren, beheren, activeren, eventueel uitbreiden en betrokken houden van het netwerk.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Minstens één lid van het persoonlijk netwerk van de jongere engageert zich om mee na te denken over hoe het alleen gaan wonen voor alle partijen zo goed mogelijk kan verlopen. • Verder werken we, net zoals in CBAW, actief aan het verwerven van een mandaat om netwerk bespreekbaar te maken. Indien dit mandaat verworven is, werken we stapsgewijs verder aan inventariseren, analyseren, beheren, activeren, eventueel uitbreiden en betrokken houden van het netwerk.
Methoden	<p>Basisbegeleidingsmethoden binnen vzw Amber:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Methoden uit systemisch en oplossingsgericht werken • Exploreren en activeren van het persoonlijk en professioneel netwerk van de cliënt <p>Specifieke methoden voor de module CBAW:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ervaringsleren: samen dingen doen • Exploreren en activeren van het persoonlijk en professioneel netwerk van de cliënt • Integraal werken 	<p>Basisbegeleidingsmethoden binnen vzw Amber:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Methoden uit systemisch en oplossingsgericht werken • Exploreren en activeren van het persoonlijk en professioneel netwerk van de cliënt <p>Specifieke methoden voor de module CBAW:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ervaringsleren: samen dingen doen • Exploreren en activeren van het persoonlijk en professioneel netwerk van de cliënt: focus op loslaten in verbondenheid • Integraal werken
Duur	Bij start wordt de begeleiding goedgekeurd tot de jongere 18 jaar wordt. Daarna kan ze per 6 maand verlengd worden max. tot de jongere 21 jaar is.	Bij start wordt de begeleiding goedgekeurd tot de jongere 18 jaar wordt. Daarna kan ze per 6 maand verlengd worden max. tot de jongere 21 jaar is.
Intensiteit	Gemiddeld 1,5 à 2u/week. Intensiteit wordt aangepast aan noden van de jongere en het netwerk.	Gemiddeld 1,5 à 2u/week. Intensiteit wordt aangepast aan noden van de jongere en het netwerk.
Verloop	<ul style="list-style-type: none"> • Startfase • Indien jongere nog niet autonoom woont: fase voorafgaand aan het autonoom wonen • Fase van autonoom wonen • Afbouwfase, met o.a. aanbod voor nazorg 	<ul style="list-style-type: none"> • Startfase • Fase voorafgaand aan het autonoom wonen • Fase van autonoom wonen • Afbouwfase, met o.a. aanbod voor nazorg
Afronding/ doorverwijzing	Samen met de jongere, eventueel het netwerk en consulent, wordt bekeken welke ondersteuning in de toekomst nog nodig is en hoe dit gerealiseerd kan worden.	Samen met de jongere, eventueel het netwerk en consulent, wordt bekeken welke ondersteuning in de toekomst nog nodig is en hoe dit gerealiseerd kan worden.

Referentielijst

Adriaenssens, P. (2000). *Van hieraf mag je gaan*. Lannoo.

Bannink, F. (2006). *Oplossingsgerichte vragen. Handboek oplossingsgerichte gespreksvoering*. Pearson.

Bolt, A. (2006). *Het gezin centraal. Handboek voor ambulante hulpverleners*. Amsterdam: Uitgeverij SWP.

Hillewaere, B. (2008). Verbinden om goed te kunnen loslaten. *Systeemtherapie*. Jaargang 20 (4).

Hillewaere, B. (2008). Samen en toch ook apart, systeemtherapie voor adolescenten en gezinnen. *Kinder- en jeugdpsychotherapie*. Jaargang 35 (2).

Hillewaere, B. (2006). Narratieve en oplossingsgerichte toepassingen bij genogrammen. *Systeemtherapie*. Jaargang 18 (2).

Heylen, M. & Janssens, K. (2001). *Het contextuele denken*. Leuven: Acco.

Melis, B. & Driessens, K. (2012). *Een vergelijking tussen methoden van krachtgericht werken, ingezet in de Integrale Jeugdhulp*, Antwerpen, Expertisecentrum Krachtgericht Sociaal Werk, Karel de Grote-Hogeschool (onderzoeksrapport, niet gepubliceerd)

Miller, W. R. (2005). *Motiverende gespreksvoering*. Theologische uitgeverij Ekklesia.

Nijs, K. (2004). *Empowerment als leidend beginsel*. In Vandemeulebroecke, L. & De Munter, A. (red.), *Opvoedingsondersteuning. Visie en Kwaliteit*. Studia Paedagogica 39 (pp. 43-61). Leuven: Universitaire Pers Leuven.

Smit, B. en van Gennep, A. (1999). *Netwerken van mensen met een verstandelijke handicap*. Utrecht: Vilans.

Steyaert, J. en Kwekkeboom, R. (2012). *De zorgkracht van sociale netwerken. Wmo werkplaatsen – Movisie*.

Storms, O. (2011). *Methodebeschrijving 'Natuurlijk, een netwerkcoach'*. Databank effectieve sociale interventies, MOVISIE (www.movisie.nl)

Turnell, A. en Essex, S. (2010). *Als er 'niets aan de hand' is. Een oplossingsgerichte methode bij ontkenning van kindermishandeling*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.

Van Dooren, G. (red.) (2014). *Missing Link: een integrale begeleiding voor moeilijk bereikbare jongeren*. Leuven: Acco.

Voets, J., Michielsen, L. en Hertens, S. (2005). *Hink-Stap-Sprong. Een boek vol ontwikkeling en opvoeding*. Garant.